

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 6ος, ΦΥΛΛΟ 23ο, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001, ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΗ 1, ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι μας

αθώς σου 'χω ξαναγραμμένο, αναγνώστη, και σε παλιότερο γραμματσάκι, κεραμίδι δικό του, γραφείο, δηλαδή τσαρδάκι, τούτο το εφημεριδάκι δεν έχει.

- Ευτό του 'λειπε, θα μου πεις. Μιας πιθαμής χαρτί, σαν την κόλλα του διαγωνισμού που παριστάνει την εφημερίδα, κι ο φερετζές του 'λειπε!

Μήμπανα θέλετε και πορθιέρη και σωφέρη, και κιανέν' αράπη να σας κάνει αέρα και να σας ζυγώνει και τσι μύγες, να μη σαςε μυγιοφθιόνε το χαρτί!

- Ναι, μαρέ κουμπάρο. Μπορεί να 'ναι τούτο το κουρεμένο φύλλο, σπθόλιοντας και μυρμηγκολέοντας μπρος στα' αρκούδες και τσι τίγρισσες, με τα καντάρια το χαρτί, εφημερίδες τση Πρωτεύουσας. Μα όσο μιτσιάλω και ταπεινω κι αν είναι το εφημεριδάκι, θέλει το καλυβάκι του, να βάνει τα μπράτση του και να συνάζει τσι καλαμαράδες του ν' αποσφονιάζουνε την κεφαλήν τωνε να κατεβάζει ιδέες, για τα που θα γράφουνε κάθε βολά στο φύλλο, για να 'ναι και διαβαστερά, ζουμερά, και πασίχαρη. Μα με το να μάσε λείπει το τσαρδάκι, κουβαλούμε οι γραμματικοί, σαν τζι παλιούς χανιήδες, σ' ένα σακούλι στον ώμο κουμπούρια, βόλια και μπαρούτια, χαρτιά, δηλαδή και καλαμάρια, κοντήλια, μολύβια κι "αρχεία", κι όπου βρούμε ήσικω, καντούνι και μπεντένι φιλόξενο, στρατοπεδούμε, απλώνουμε τα χαρτιά κι αρχινούμε τα κονσουλάτα και

☞ συνέχεια στη σελίδα 5

Αρχιμηνιά κι αρχιχροινιά κι αρχή καλός μας χρόνος...

Τέσσερα αδέρφια, Άνοιξη, Καλοκαίρι, Φθινόπωρο, Χειμώνας:
"Τρεις γιοι κι οι τρεις ομορφονιοί, μια κόρη δίχως ταίρι"

Ευλογηφια Σπίρον Βασιλείου (1902-1985). Το ποίημα του Α. Πάλλη, «Τα τέσσερα αδέρφια» στη σ. 5

«ΑΣ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΔΟ Η ΜΟΙΡΑ ΣΟΥ»

Η "Ελευθερόπολις" χαιρεί, και σφίγγει το χέρι του Νίκου Χριστοδουλάκη, γι' αυτό το μεσουράνημά του στον ελληνικό πολιτικό αστερισμό, και στην πρωτοφανή, άλλα δίκαιη τιμή που γίνεται σε νεαρό - διαπρεπή όμως προ πολλού επιστήμονα - που καθίσταται τώρα πρώτης τη τάξει υπουργός.

Η "Ελευθερόπολις" χαιρεί, και του μεταφέρει την συγκίνηση του χωριού, που, για άλλη

μιά φορά, το τιμά με την αξία του, το ήθος και το έργο του. Κι ευχή όλων μας είναι ο στίχος του κρητικού "Στάθη" του 1600: "Άς είναι ρόδο η μοίρα σου, χρυσό το ριζικό σου".

Στο Νικο Χριστοδουλάκη έστειλε και τις ευχές του, εκ μέρους όλων των Αρμενιανών της Αθήνας και το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας.

Οι εκδηλώσεις μας

Όπως κάθε χειμώνα, έτσι και φέτο, ο Σύλλογός μας και η «Ελευθερόπολις» έχουν προγραμματίσει σειρά εκδηλώσεων, στις οποίες είναι προσκεκλημένοι όλοι οι Αρμενιανοί και οι φίλοι τους.

Η ΠΙΤΑ ΚΑΙ Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Την Κυριακή 22 Ιανουαρίου 2002 στις 10.30 το πρωί, στο ξενοδοχείο "Τιτάνια" Πανεπιστημίου 52, θα κόψουμε τη Πρωτοχρονιάτικη πίτα, του Συλλόγου, στο ξενοδοχείο "Τιτάνια" Πανεπιστημίου 52, θα ακούσομε "το γραμματσάκι", του Γερω Χαράλαμπου, θα πούμε και τις δικές μας ιστορίες και αναμνήσεις, θα ποιούμε μια τσικουδιά και θα κουβεντιάσομε και τα προβλήματα του χωριού μας.

Η ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΗ

Την Παρασκευή 22 Φεβρουαρίου 2002 στις 9.30 το βράδυ, σας προσκαλούμε στην συνεστίαση που θα γίνει στο κρητικό κέντρο "ΚΟΝΑΚΙ", Ηρακλειδών 78 και Πειραιώς 111, απέναντι από το Γκάζι

τηλ.3459818. Φέτο θα είναι μαζί μας και ο Αρμενιανός λυράρης Γαβρίλης Καλούδης.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΥΡΙΑΚΟ-ΚΑΛΛΙΝΙΚΟ ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗ

Με την συμπλήρωση 210 χρόνων από τη γέννηση του πατέρα τη Κρητικής ιστοριογραφίας και εξέχοντος ηγέτη της Επανάστασης του 1821, Κυριακού - Καλλίνικου Κριτοβουλίδη (1792-1868), Η "Ελευθερόπολις" - που σ' αυτόν χρωστά την ονομασία της - οργανώνει εκδήλωση την Κυριακή 7 Απριλίου 2002, στις 11 το πρωί, στο πνευματικό Ίδρυμα "Κρητική Εστία", Στράβωνος 12 Παγκράτι.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει:

- Ομιλία του Χαράλαμπου Μπουρνάζου με θέμα "Ο Κ. ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ ΚΑΙ ΟΙ "ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΓΙΑ ΤΣΟΙ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΤΣΗ ΚΡΗΤΗΣ" του 1858.
- Ανάγνωση αποσπασμάτων από τις "Φυλλάδες" και τα λαογραφικά κείμενα του αρμενιανού ιστορικού. Θα ακολουθήσει δεξίωση.

Με την ευκαιρία των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου και η Συντακτική Επιτροπή της "Ελευθερόπολις" απευθύνει σε όλους τους Αρμενιανούς όπου και αν βρίσκονται θερμές ευχές για υγεία, χαρά και προκοπή.
Καλά Χριστούγεννα και ευτυχισμένος ο νέος Χρόνος

Γεννήσεις, βαφτίσεις κι άλλες ειδήσεις και χαρές αρμενιανές

ΓΑΜΟΙ

Η Ανδρόνικη Τερεζάκη του Λευτέρη και της Αικατερίνης και ο Μανώλης Ζυμβραγουδάκης, του Χρήστου, παντρεύτηκαν στους Αρμένους, Κουμπάρα η Ιωάννα Λουλαδάκη. Να ζήσουν.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Μαρία σύζυγος του Αντωνίου Χαιρετάκη, γέννησε αγοράκι. Να τους ζήσει.

ΠΗΡΕ ΤΟ ΠΤΥΧΙΟ ΤΗΣ

Η Μαρία Λυκάκη του Σταύρου και της Ελένης αποφοίτησε από την Ιατρική Σχολή του Ιασίου Ρουμανίας και έλαβε πτυχίο Γενικής Ιατρικής με βαθμό άριστα.

ΝΕΟΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑΣ ΝΟΜΙΚΗΣ

Αναγορεύτηκε σε Διδάκτορα Νομικής από τη Νομική Σχολή τους Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, ο συχωριανός μας Δικηγόρος Αθηνών, Μιχάλης Πατεράκης. Η διατριβή του με θέμα "Η ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ" υποστηρίχθηκε ενώπιον της Επαμελούς Εξεταστικής Επιτροπής, την 11-12-2001 και ο συχωριανός μας ορκίστηκε ως Διδάκτορας Νομικής στη Γενική Συνέλευση της Νομικής, την επομένη 12-12-2001, σε πανηγυρική συνεδρίαση.

Ο Μιχάλης Πατεράκης γεννήθηκε στους Αρμένους το έτος 1953. Τα παιδικά του χρόνια τα έζησε στους Αρμένους, σύντομα όμως ήλθε στην Αθήνα, όπου τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο και το (εξάταξο) Γυμνάσιο. Το έτος 1972 εισήλθε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών απ' όπου απόφοιτησε το 1976 με το βαθμό "ΑΡΙΣΤΑ". Στη συνέχεια έγινε δεκτός στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, όπου ειδικεύτηκε στο Ναυτικό και Ασφαλιστικό Δίκαιο σε επίπεδο LL.M (Laws Master) Επέστρεψε στην Ελλάδα και κατατάχθηκε αμέσως στον ελληνικό στρατό και μετά την απόλυσή του από τις τάξεις του, ασκεί δικηγορία εις τα Δικαστήρια Αθηνών-Πειραιώς. Το Δικηγορικό του γραφείο βρίσκεται στην οδό Σόλωνος αριθμ. 134, στο 2ο όροφο και στο ισόγειο.

Συνέγραψε μελέτες, σε, στο μηνιαίο περιοδικό "ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ", συνέγραψε το 1981 σε δύο τόμους το έργο "ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΚΑΙΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ", το 1985 το επίτομο έργο του "ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ", το 1991 το βιβλίο "ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ", και το έργο "ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΔΙΚΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ". Από τον Απρίλιο του 1996, διευθύνει τη Σχολή Μεταφορικών Σπουδών, (ΣΕΚΑΜ-ΣΕΚΟΟΜΕΕ).

Τέλος είναι Δικηγόρος Παρ' Αρείω Πάγω, ανήκει στην Ένωση Ελλήνων Εμπορικόλογων, και έχει λάβει μέρος ως εισηγητής σε πολλά σεμινάρια και συνέδρια ελληνικά και διεθνή με θέματα κυρίως, χερσαίας, θαλάσσιας, αεροπορικής, σιδηροδρομικής μεταφοράς και θέματα διεθνούς εμπορίου. Επίσης ότι επί σειρά ετών έχει διδάξει στη ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ το μάθημα "Τομακάς Πολιτικές: Πολιτική Διεθνών Μεταφορών"

Η "Ε" θέλοντας να είναι συνεπής ως προς το χρόνο έκδοσης της, ενημερώνει τους αγαπητούς συνεργάτες της ότι η ύλη που θα δημοσιευθεί στο επόμενο φύλλο θα πρέπει να έχει φτάσει στην εφημερίδα μέχρι 20 Φεβρουαρίου 2002.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου Αρμενιανών Χανίων
"Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Εκδίδεται με τη συνεργασία του Δημοτικού Διαμερισματος Αρμένων

Εκδότης-Διευθυντής
Γιάννης Σ. Τσακιράκις
Σουλίου 124
173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. & Fax: 99.16.613
Email: jtsk@hol.gr
ISSN 1109-3056

Συντακτική Επιτροπή
Κουρομχελάνης Βασίλης
Μπουρνάζος Χαρολάμπος
Στυλιανομανωλάκης Γιάννης
Τσακιράκις Γιάννης
Τσιτσιρίδου Ελένη
Χαλβαδάκης Γεώργιος

Έκθεση ζωγραφικής της Ολυμπίας Βεζυρέα Μαντωνανάκη «ΚΑΤΑΔΥΣΗ»

Ατομική έκθεση ζωγραφικής παρουσιάζεται στο Τέμενος "Γιαλί - Τζαμισί", στο λιμάνι των Χανίων, από τις 9 μέχρι τις 16 Δεκεμβρη 2001.

Η Ολυμπία Βεζυρέα - Μαντωνανάκη, γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αθήνα. Σπούδασε Ιατρική στη Ρουμανία και ειδικεύτηκε στη Ψυχιατρική. Με τη ζωγραφική ασχολείται από παιδί. Δάσκαλοί της υπήρξαν η ανάγκη έκφρασης μέσω της τέχνης και η αγάπη για το ωραίο. Τα έργα της είναι κυρίως υδατογραφίες, ελαιογραφίες, ζωγραφική με πενάκι, ζωγραφική σε γιαλί, ξύλο, πέτρα, και πηλό. Από το 1989 ανήκει στα ιδρυτικά στελέχη της Ελληνικής Εταιρείας Ιατρών Καλλιτεχνών (Ε.Ε.Ι.Κ.). Έχει παρουσιάσει ήδη 5 ατομικές εκθέσεις:

- 1989: Αίθουσα Σταφιδικής (Χανιά)
- 1990: Gallery "Κρύπτη" (Αθήνα)
- 1991: Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ζωγράφου (Αθήνα)
- 1993: Ιατρικός Σύλλογος Χανίων
- 1996: Στο Ιατρείο της (Χανιά)

Έχει λάβει μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις (Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηνών, Ξενοδοχείο Caravel και πολλές άλλες πόλεις της Ελλάδας).

Έργα της υπάρχουν σε δημόσια κτήρια, ιδιωτικές συλλογές στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

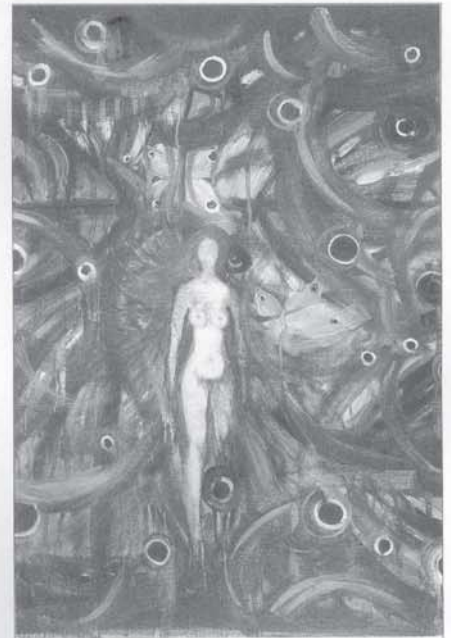
Διάφορα έργα της έχουν δημοσιευτεί σε ιατρικά και άλλα περιοδικά, επίσης έχουν χρησιμοποιηθεί για εικονογράφηση επιστημονικών και καλλιτεχνικών βιβλίων.

Για την έκθεση έγραψε στα "Χανιώτικα Νέα", η Κατερίνα Μαρινάκη: "Καθώς βλέπει κάποιος τους πίνακες που εκθέτει στο Γιαλί Τζαμισί, η Ολυμπία Βεζυρέα, αντιλαμβάνεται ότι τα θεμάτια της δεν δομοούνται με σαφείς κανόνες αλλά στον κάθε πίνακα, παίζεται ένα παιχνίδι αντίστροφο, που οι κανόνες διαμορφώνονται, κατά τη δράση - απόδραση της δημιουργού. Ο κυματιστός κάθετος γραμμές χωρίς χρώμα, που κατά κάποιον τρόπο σφραγίζουν σχεδόν όλους τους πίνακες, μοιάζουν σαν ένα μίτο της Αριάδνης, που οδηγούν σε μια έξοδο ή βάζουν ένα όριο ή μια δικλίδα ασφαλείας, στη χαοτική έκφραση του ασυνείδητου.

Καθώς μπαίνει κάποιος στην έκθεση, κατ' αρχήν συναντά κάποιους πίνακες, που ένα γυναικείο σώμα ζωγραφισμένο χωρίς σαφές πρόσωπο - σώμα σύμβολο, στέκεται ή κάθεται ή προχωρά αποστασιοποιημένο ή αφηνιάσμενο. Τα έργα αυτά ως ενδιάμεσα, οδηγούν σε άλλους πίνακες, πίνακες που αποκαλύπτουν άγνωστους νοητούς τόπους ονειρού ή συνειρμών μνήμης, τόπους που μοιάζουν μαγικοί, ήτοι χωρίς αρχή και τέλος, τόπους με αναλαμπές και εσωτερικά φώτα, που αναδίδουν νοσταλγία, κρυφούς πόθους και ερωτήματα, τόπους του πουθενά και του παντού.

Μέσα σ' αυτόν τον εσωτερικό κόσμο της δημιουργού, της Κατάδυσης, όπως ονομάζει και την έκθεσή της, υπάρχουν και άλλα έργα, έργα σταθμοί - σύμβολα, όπως η υπόψηση, το γυναικείο πρόσωπο - μάσκα, και άλλα εικόνες δραματικές, που όμως τελικά γίνονται πιο ανάλαφρες, με ποιητικούς τόνους και θερμά χρώματα. Η έντονη μεταφυσική αίσθηση που εκπέμπουν τα έργα της Ολ. Βεζυρέα αφηνιάζει τον επισκέπτη και τον προτρέπει έμμεσα, να τολμήσει - όπως τολμά η ίδια ζωγραφίζοντας αυτά τα έργα - να γνωρίσει και να προσέξει περισσότερο τον εσωτερικό του κόσμο, και να δει πέραν του ορατού και της καθημερινότητας, βιώνοντας προβληματισμούς που αφυπνίζουν το πνεύμα του."

Στο βιβλίο επισκεπτών η Έρη Σταυροπούλου, Διακοσμήτρια, Ζωγράφος, Γλύπτρια, γράφει: «Μια σαγηνευτική έκθεση ονειρού και πνευματικής θέασης που μόνο καλλιτέχνες ενορατικοί και πραγματικοί ζωγράφοι με σπουδές χρόνων έχουν αποδόσει τόσο σοιστά».

Αρμενιανών αριθμών, συνέχεια

Συνεχίζουμε στο σημερινό τεύχος την παράθεση στατιστικών στοιχείων που αφορούν το χωριό μας. Μετά την περιήγηση στους αιώνες που παραθέσαμε στο προηγούμενο τεύχος σήμερα θα ασχοληθούμε με στοιχεία που αφορούν, τον πληθυσμό και την σύνθεσή του, την κατοικία, και την γεωργία. Κύρια πηγή η Απογραφή που έγινε στις 17 Μαρτίου 1991.

Πληθυσμός

Σ' αυτή την απογραφή απογράφηκαν στο χωριό μας 337 κάτοικοι. Από αυτούς ήταν 189 άρρενες και 188 γυναίκες, σχεδόν ίσος αριθμός ενώ είναι γνωστό ότι σε όλες τις άλλες περιοχές υπερτερούν οι γυναίκες.

Από τους άρρενες ήταν άγαμοι 176, έγγαμοι 103, χήροι 10, και από τις γυναίκες άγαμες 57, έγγαμες 95, χήρες 35, και διαζευγμένες 1. Εδώ παρατηρούμε την αριθμητική υπεροχή των χηρών από τους χήρους 35/10.

Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης

απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης άρρενες 31, θύλεις 15, τελείωσαν την Γ' Γυμνασίου άρρενες 13, θύλεις 13,

απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης άρρενες 96, θύλεις 97,

δεν τελείωσαν την στοιχειώδη εκπαίδευση άρρενες 20, θύλεις 21,

αγράμματοι άρρενες, 7 θύλεις 16

πτυχιούχοι Ανωτέρων / Ανωτάτων σχολών άρρενες 10 θύλεις 11, φοιτητές άρρενες 1, θύλεις 2. Προφανώς οι φοιτητές του χωριού απογράφηκαν στον τόπο φοίτησής τους. Κατά τα άλλα οι άρρενες υπερέρχονται ως απόφοιτοι της στοιχειώδους εκπαίδευσης.

Απασχόληση

Από τους 97 οικονομικά ενεργούς άρρενες, απασχολούνται και 97, κανένας άνεργος, ενώ από τις 27 οικονομικά ενεργές θύλεις απασχολούνται οι 27, ενώ είναι 2 άνεργες, οι οποίες είναι νέες.

Από τους 124 απασχολούμενους οι 16 ασκούν επιστημονικό ή ελεύθερο επάγγελμα, 8 υπάλληλοι γραφείου, 5 έμποροι, 5 παρέχουν υπηρεσίες, 50 γεωργοί - κτηνοτρόφοι, και 38 τεχνίτες, εργάτες και χειριστές μεταφορικών μέσων.

Από αυτούς οι 58 είναι αυτοαπασχολούμενοι, 58 μισθωτοί, και 10 βοηθούσα μέλη.

Νοικοκυριά

Στην ίδια απογραφή στο χωριό μας απογράφηκαν 150 νοικοκυριά, από τα οποία τα 39 είχαν 1 μέλος (39), τα 82 είχαν 2 ή 3 μέλη (188), και τα 29 4 και άνω μέλη (125).

Σε σχέση με τον αριθμό δωματίων ανά νοικοκυριό, 3

νοικοκυριά είχαν ένα δωμάτιο, 18 νοικοκυριά δύο δωμάτια, 51 νοικοκυριά τρία δωμάτια, 47 νοικοκυριά τέσσερα δωμάτια, 24 νοικοκυριά πέντε δωμάτια, και 7 νοικοκυριά έξι και άνω δωμάτια. Αξίζει να σημειωθεί ότι όλα τα νοικοκυριά με 4 και άνω μέλη διαμένουν σε κατοικίες με 3 και άνω δωμάτια. Από τα 150 νοικοκυριά, τα 147 διαθέτουν κουζίνα, τα 148 ηλεκτρικό ρεύμα, τα 105 τηλέφωνο, τα 66 λουτρό ή ντους, τα 169 ύδρευση με βρύση μέσα στην κατοικία, τα 10 κεντρική θέρμανση, τα 24 ηλιακό θερμοσίφωνα, και τα 89 αποχωρητήριο με υδραυλική εγκατάσταση μέσα στην κατοικία.

Κατοικία

Το χωριό μας είχε (1991) 268 κατοικίες από τις οποίες οι 149 ήταν κατοικούμενες, και οι 119 ακατοίκητες. Οι 268 κατοικίες είχαν 897 δωμάτια, καταμετρημένα ως εξής: 14 κατοικίες είχαν ένα δωμάτιο, 53 κατοικίες δύο δωμάτια, 87 κατοικίες τρία δωμάτια, 72 κατοικίες τέσσερα δωμάτια, 42 κατοικίες πέντε και άνω δωμάτια.

Από τις 268 κατοικίες, οι 257 διαθέτουν κουζίνα, οι 260 ηλεκτρικό ρεύμα, οι 151 τηλέφωνο, οι 208 λουτρό ή ντους, οι 265 ύδρευση, οι 21 κεντρική θέρμανση, οι 33 ηλιακό θερμοσίφωνα, και τα 260 αποχωρητήριο.

Γιάννης Σ. Τσακιράκης
Βάσω Γ. Γκικοπούλου

Από τα άγρια χαράματα, ξύπνησε ο Αλέξανδρος τη μέρα εκείνη. Έπρεπε να μπροκάμει, να σενιαριστεί, να βάλει την καλή του φορεσιά και ν' αρχίσει να κτυπά σαν τον παπά, μία-μία τσι ρουγόπορτες του χωριού. Χρόνια τώρα κιλαντρολόγος, είχε βγάλει μαλλιά η γλώσσα του, "να τα λείει" και "σπίθεις" τα παπούτσια του, από τα πολλά τρεχαλιτά. Αποβραδής, η μάνα του, του 'ραψε με μεταξωτή κλωστή, τις τρυπημένες τσέπες του παντελονιού του, - για να μη χάνει, τσι πενταροδεκάρες - κι ο πατέρας του, μάλ'ωσε, με χοντρό λουρί, το δεξί παπούτσι του, -που είχε τρυπήσει- και φαινόταν το μεγάλο του δάκτυλο-λες και ήθελε να δραπετεύσει από τη μίζερια.

Φέτος, αν πήγαινε καλά η χρονιά, θα αγόραζε καινούργια. Μόλις άρχισε να ξεδιαφοτά η μέρα, παραίτησε, μισοφραγόμενη μια τεράστια φετάρια με στάκα που έτρωγε και ξεκίνησε:

Στο ένα χέρι κράταγε ένα ψάθινο λαδομπέτονο και στο άλλο μία χοντρή μουρνόβιτσα, για να αποζυγώνει τσι δαγκανιάρηδες σκύλους. "Τότες η δραχημή δεν κυκλοφορούσε ελεύθερη, και οι κιλαντράδες πληρώνονταν με λάδι. Θεία... να τα πει; Θεία... να τα πει; Φώναζε, με τη βραχνή φωνή του, στο πρώτο χαμόσπιτο που συνάντησε. Πέστα παιδί μου... πέστα - του απάντησε όλο

καλοσύνη, η κυρία Αργυρούλα. Δεν πρόλαβε, καλά - καλά, να της πει, το "αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά" κι άρχισε η καλή θεία, να του αδειάζει, μπόλικο λάδι στο μπετονάκι του. Ίσαμε... μισή μπουκάλα! Γέλαγαν και τ' αφτιά του Αλέξανδρου, για το καλό σερφέ που έκαμε και συνέχισε καμαρωτός τη στραθιά του, λαχιζόντας στον δρόμο χαλίκια, και ντενεκάκια, με τη φρεσκομπαλωμένη παπούτσια του.

Άλλες ανλόπορτες, εύρισκε τελείως κλειστές και σ' άλλες είχαν αφήσει ξεπίτηδες αμολητούς τους σκύλους τους οι νοικοκυραίοι.

Αυτός όμως, κατάφερνε και τρύπωνε σαν τον ποντικό μέσα, θυμίζοντάς τους ότι έφτασε η Πρωτοχρονιά. Αυτοί όμως, έπαιζαν μια γερή φοροφορηριά, στα ζωντανά τους και τραγουδούσαν τα δικά τους κάλαντρα ... Κόντευε να μεσημεριάσει ο Θεός κι ο Αλέξανδρος είχε αλωνίσει σχεδόν όλο το χωριό, μαζεύοντας σταλιά-σταλιά, το λάδι και γειμιζοντάς τσι τσέπες του, με καλολοΐδια. Το αδύνατο χεράκι του όμως, άρχισε να πιάνεται από το βάρος κι έκασε σε ένα πεζουλάκι για να ζαποστάσει.

Κουράγιο, κακομοίρη μου... έλεγε, στον εαυτό του, κι όπου να 'ναι τελειώνουν τα βάσανά σου, σουσουκουνώντας ... πάνω κάτω, το μπετονάκι του, να δει αν είχε γεμίσει. Σε καναδυό σπίτια, θα τα έλεγε ακόμα και μετά θα το μοσχοπολάγε στον μπάρμπα Κωστή, τον μπακάλη του χωριού. Το ένα ήταν ένα καινούργιο αρχοντόσπιτο, με γεμάτα τα λαδοπούθάρου και το άλλο της γιαγιάς του, η οποία θα τον πλέρωνε σε μετρητά. Έφτασε λαχανιασμένος στο περιφραγμένο πλουσιόσπιτο, που ήταν στην ανηφόρα και χτύπησε δυνατά τη καγκελόπορτα για να τον ακούσουν.

"Πρόσεξε μη σπάσεις την πόρτα, μορέ βρομιόπαδο", ακούστηκε από μέσα μια υστερική φωνή. Θεία;...

Θεία, να τα πούμε;

να τα πει; Απάντησε φοβισμένα ο Αλέξανδρος. Να τα πεις... αλλά, σε εμένα θα τα πεις ούλα... αλλιώς δεν έχει σταλιά λάδι, απάντηση η κακή θεία, με τη σφιγμένα μούρη και τα ξέμπλεκα μαλλιά. Αρχίζει να ψάλλει κακόρεξα, "το ευαγγέλιο του" ο καφερός ο Αλέκος και αναρωτιόταν μέσα του, πόσο λάδι θα του έβαζε. Το λάδι όμως, της ξερακασμένης μάγισσας, ήταν μαύρο και άραχο σαν την ψυχή της. Του απογέμισε το μπετονάκι του με νταγκόλαδα και του έκλεισε κατάμουτρα την πόρτα. Έκανε πέτρα την καρδιά του ο Αλέξανδρος, για να μη δακρύσει και έσφιξε γερά τα αντόδια του, για να μην ουρλιάζει, βλέποντας ... να καταστρέφονται τα λάδια του. Έριξε μια λοξή ματιά, στο μπαλωμένο του παπούτσι και σαν το πληγωμένο θηρίο, καταράκλιση στην κατηφόρα. Καλώς το!... καλώς το!... τ' αντράκι μου, τον υποδέχτηκε η μάνα του, που ήταν γελαστή και έλαμπε σαν τον ήλιο.

Έλα ... κάτσε παιδί μου, να ξεκουραστείς και να ξεδρούσεις, του λέει και να μου πεις και πόσα λεφτά έβγαλες;

Δεν έβγαλα, μάνα, τσακιστή δεκάρα... και πήγαν ούλα τα ζάλα μου χαμένα (...). "Μη στεναχωριέσαι, παιδί μου ν' αρρωστήσεις κι εγώ θα σου δώσω τώρα, την καλή μου χαρά". Του 'δωσε να πουλήσει, δέκα ολόφρεσκα αυγά, για να αγοράσει βιβλία και κοντυλοφόρους. Φεύγοντας όμως, του δόσε νοερά, και την ευχή της. Τότες ο Αλέξανδρος, δεν κατάφερε ν' αγοράσει καινούργια παπούτσια και πορεύτηκε με τα μπαλωμένα. Σήμερα κάθεται, σε μία "αναπαντική πολυθρόνα" και διηγείται, στα παιδιά του, τούτα τα αληθινά παραμύθια. Η ευχή της μάνας του, είχε πιάσει τόπο!!

Γ. Καπριδάκης

Η ροδαρά μας

Ρόδο σου στέλνω μάθια μου, του ρόδου κάνω χάρη
απ' τη δικιά σου ομορφιά κι εκείνο για να πάρει

να παλιό τραγούδι θα σας πω

Για πες μου

Για πες μου, κύμα μου, να ζήσεις.
Τι του παιδιού μου θα χαρίσεις;
-Τα κρυσταλλένια μου νερά
εγώ να λούζεται του δίνω,
και θαν το βλέπεις μια χαρά
να λάμπει σαν τον άσπρο κρίνο.
-Για πες μου, κύμα μου, να ζήσεις
και τίποτα άλλο θα χαρίσεις;
-Έχω και ψάρια ως εκατό
λογιών, κι ας έρχεται να πιάνει
αγκίστρι ας έχει δυνατό,
πλατύ καλάθι ναν τα βάνει.
-Πες, όρνιθα, κι εσύ, να ζήσεις,
τι του παιδιού μου θα χαρίσεις;
-Μικρό προσκέφαλο μπορώ
εγώ με πουπούλα να κάνω
σα σου κοιμάται στο πλευρό,
θα γέρνει το κεφάλι απάνω.
-Πες, όρνιθα μου, να μου ζήσεις,
και τίποτα άλλο θα χαρίσεις;
-Πρωί πρωί σα μ' αγρικά
μες στην αυλή που κακαρίζω,
ας τρέχει κάπου βιαστικά
κι αυγό ζεστό θαν του χαρίζω.

Αλέξανδρος Πάλλης (1851-1933)

αντινάδες

Αστροπελέκι και φωθιά στη χήρας τημ ποδιά τζη
κι ούλοι ν' αράξουν στη φωθιά κι εγώ στην κοπελιά τζη.
Συμπάθησε μ' α σου φταιξα και σου καν' αταξάδα
απ' το κρασί μου το κανα, μα την αγιά Τριάδα.
Θα πάω θέλω να χρεωθώ να πάρω 'να μεγίρι,
να κουβαλώ τσι κοπελιές όπου 'ναι πανηγύρι.
Χίλιες βολές το λόγιασσα να μω να σε φιλήσω,
η τάξη μου, η γνώση μου με γιάγερν οπίσω
Οντε θα γκάγω μάθια μου, θα γκάγω μεσημέρι,
για να σε καίω στην καρδιά και μέσα στο τζέγρι.
Πεισματικό σου θα γενό, τσικέκι στο λιβάδι,
για να περνάς να με θεωρείς να 'ν η καρδιά σου μαύρη.

Πεισματικό τση γειτονιάς και των απομεινάριω,
μόνο με το πουκάμισο θα μπένω να σε πάρω.

Σημείωση. Τις πιο πάνω μαντινάδες, μαζί με σημαντικό
άλλο λαογραφικό υλικό, εθισαύρισε ο Φαίδων Κουκουλές
(1881-1956), ο διάσημος Βυζαντινολόγος, ιστορικός
συγγραφέας, καθηγητής και ακαδημαϊκός, στον Βάμο, όπου
πήγε το 1903, για να επισκεφθεί τις δύο δασκάλες αδελφές
του, Ευαγγελία και Αναστασία, οι οποίες δίδασκαν τότε στο
σχολείο της κομόπολης. (Αφήγηση, του 1985, της συζύγου
του αξέχαστου δασκάλου, Κάκιας Στεφανάκη - Κουκουλέ).

όγου χάριν

Και σεις χρυσά, σεις αμβροσιόδμα ρόδα
του παραδείσου ελικονίου, συμπλέξατε
σήμερα τον αγνόν στέφανον μόνη,
αμάργαρος, ολόγυμνος, αυτάγγελος,
το καθαρόν του ουρανού αναβαίνει η Αρετή [...]

Ανδρέας Κάλβος (1792-1869)

ινίγματα

Γύρου-γύρου τρόχαλος και στη μέση μια χλιασάρα
(τροσφλ ι ικ πιλορ η)
Χίλια-μύρια τουρκαλάκια με τα κόκκινα φεσάκια
(σιζμ η)
Χίλια-μύρια σκουτελάκια κι είναι μπούμπουρα γεμάτα
(ξρογοηζα ιο)

Σημείωση. Τα πιο πάνω ανίγματα δημοσιεύτηκαν το 1941
από την Ειρήνη Παπαδάκη-Κασσιέρη, ως προερχόμενα από
την Πλάκα Αποκορώνου.

αροιμίες
αροιμιακές φράσεις

Οντε πεταλόνουν τ' άλογα, οι γάδαροι είναι τσινούνε;
Όσες πετούν το πέταλο ανυφαντούδες είναι;
Αθίσαν οι γιαγκαραθιές και βγάλαν κολοκίθια.

Του καλού αντρώου του φαίνεται 'που τση γυναίκας του
τη μούρη.
Τον άντρα δεν τονέ θεωρούνε στη μούρη μόνο στα
χέργια.
Είναι κι ανθρόποιο ενούς ριαλιού, είναι και δυο στο ριάλι.

αθαρογλωσσίδι

Λαϊνή λιανολαίνο και λιανολαϊνάκι, μουρέλο
ξερομούρελο και ξερομουρελάκι.

θιβολές

Ραπανάκια για την όρεξη και για το μεθύσι

Τα ραπανάκια για την όρεξη, καθώς και τα
λεμονάκια για το νοστήμα των γαρδουμιών, μας είναι,
βέβαια, γνωστά εμάς των αρμενιανών, από κτήσεως
Αρμένων και τ' αποδέλοιπου κόσμου, κατόπιν των
Αρμένων φυσικά. Κι άστε τους τσ' απανωμερίτες να
μας περιγελούνε από τη ζήλια τους, καθώς εμείς,
καλομαθημένοι ως είμαστε, απορούμε, ως είναι φυσικό
και τους ρωτούμε:

-Θαμάζουμε (απορούμε), μορέ σύντεκνοι, πως τα
τρώτε τα γαρδούμα χωρίς λεμόνια!

Κι εντοί, ζηλιαρόκατοι και φουρόκατοι βουνίσιοι
ως είναι, που μηδέ στον ύπνο τους τα 'χουνε θαρεμένα
τούτα τα ευλογημένα πορικά του Αρμενόκαμπου, αντίς
να κοκκινίζουνε από
την ντροπή, μάσε
δουλεύουνε κι από
πάνω και μάσε
ρωτούνε γελώντας
αδιάντροπα:

-Κι εμείς, μορέ μπαμάδες, βορθακοί, θαμάζουμε
πως τα τρώτε τα λεμόνια χωρίς γαρδούμα!

Άμε δα 'συ να συνεννοηθείς με τέτοιους άνδρους
και κορακιασμένους μονοστιβανους, που τσι ξόρισε ο
Πλάστης στα βουνά...

Ας είναι. Απ' αλλού, από τα ραπάνια ξεκινήσαμε
και στα γαρδούμα μας έβγαλε η κουβέντα. Εδιάβασα,
το λοιπόν, στα φύλλα, πως εσυναχτήκανε προ καιρού
στη Θεσσαλονίκη πολλοί διαβασμένοι "ν' αναθιβά-
λουν και να πουν" για το φαί και το πιστό των βυζαντι-
νών προγόνων - "Ημερίδα περί διατροφής στο Βυζάν-
τιο" ήταν η επίσημη ονομασία της μάζωξης αυτής. Κι
είπανε, λέει, πολλά και ορεχτικά, για τα φαγητά των
προγόνων εκείνων των μέσων χρόνων. Που για να ξε-
χνούν κι αυτοί πίκρες και καημούς, το ρίχνανε στο πι-
οτί. Και για να μη γίνονται σταφίδα στο μεθύσι, εφηύ-
ρανε οι εφευρέτες τωνε το ... προφυλακτικό. (Μη γε-
λάτε μορέ πονηροί, που σαφής εις το μαργιόλοκο πάει
ο νους σας). Προφυλακτικό είπαμε, όχι για τα μετατσι-
μπούσια έργα τους με τις συμβίες και τσι αγαπητικές
τους καθώς εκαρδαμώνανε με το κρασί, παρά για να
μη μεθιούνε διόλου, και κουτουλούνε το κατόπιν, με-
θυσμένοι αυτοί, τους αμέθυστους στο δρόμο. Κι αυτό
λέει το αντιμεθυστικό εφεύρημα ήτονε το ... ραπανάκι,
"το φυτόν ραπανις η ήμερος" η επίσημη ονομασία του.
Κι έτσι, μ' ένα συμπάρο δυο τρυγόνια πιάναν: Κι η όρε-

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

τη χάρβα μας, την αρμενιανή, σαν των Ιουδαίων. Όσοι 'χετε ακούσει το Γιανναράκι και το Βασίλη το Σαλαμπαρδούκο να κουβεδιάζουνε θα καταλάβετε είναι βαβουρανά γίνεται κάθε που σμίγομε οι καλαμαράδες του φύλλου, ταχτικοί κι άταχτοι και περαστικοί! Μία τέτοια έσμιξη, το λοιπόν, είχαμε το περασμένο καλοκαίρι στην πλατεία του χωριού, να πιούμε και κιανά τσικουδιά, να δροσερέψει ο κάρδας μας και να κατεβάσ' η κούτρα μας γραφτά. Μας εκουβάλησε, όμως, για να μάζε φιλένει, κι ένας χωριανός το νταριμτζανάκι του με το πρωτοράκι, κι ένας άλλος μια διπλή κρεμανταλιά λουκάνικα, που τα 'χε καμωμένα η γρα ντου, με παλιές πατρογονικές συνταγές κι από δικό του χοίρο, με το συμπάθιο, αναθρεμμένο με βελανίδι και πίτερο, ανακατωμένο με γλιστίδα και χοντρόλαδα. Κι αυτό φάνηκε από τη μυρωδιά και τη νοστιμιά, που θύμισε, σ' όσους από μας είμαστανε παλιοί, προπολεμικό λουκάνικο του Γιάννη του Μπινιζέλου. Που, ως μας έλεγαν οι προπολεμικοί της παρέας, έσφαζε το χοίρο, με το συμπάθιο πάλι, που τότε ξεναμνημονώνα τον παλιό μας ευεργέτη, που 'καμε κι αυτός το κατά δύναμη, και τήνε βγάλαμε ζωντανό στην Κατοχή. Έσφαζε είπαμε το προί ο Μπινιζέλος, και με το βασίλειμα του ήλιου έβαν' ομπρός το μηχανήμα, και σ' 'ανε -βήσε είχε έτοιμο το εμπόρευμα για πούληση. Έβγανε όμως ωστόσο και τον τελάλη, τον Τσελεπή το Γιάννη να διαλαλεί:

- Ακούστέ το, χωριανοί, έσφαξε ο Μπινιζέλος **χοίρο μουνούχο**, κι έκαμε λουκάνικο πρώτης καλλιτάς, μόνο τζιριτάτε να προκάμετε, γιατί το κεράκι άναψε.

- Το κεράκ' εκείνο τ' άναψ' ο Μπινιζέλος όξω από το μαγαζί του, όπου 'βγανε κι ένα μαγκάλι μ' αναμμένα κάρβουνα κι έφνηνε τα πρώτα λουκάνικα, ευθύς ως τά βγανε το μηχανήμα στη βιομηχανιάς του. Η πούληση εβάστα όσην ώρα άναβε το κερί, γι αυτό κι εβιάζονταν ο κόσμος να το προλάβει αναμμένο. Κείνο το μαγκάλι ήτονε μεγάλη ευρεσιτεχνία του τετραπέρατου του Μπινιζέλου (όνομα και πράμα. Άνε τότε λέγανε και Λευτέρη, ίδιος με τον άλλο, το Μεγάλο μας, θα ήταν!). Γιατί τη μυρωδιά του ψημένου λουκάνικου με τα μυρωδικά που τούβανε, σου 'σα τ' αρθουνι, και δεν εμπόριε μηδ' ο παπάς να λειτουργήσει στο διπλανό Αη Γιάννη, μήδε γαστρωμένη να κοντοβιλήσει στην Πλατεά, γιατί θαν έρχνε το κοπέλι πρι προλάβουνε να τση φέρουνε μεζέ, να κατασιγάσει τη λιγομάρα που την εκυριε να δοκιμάσει το λουκάνικο του Μπινιζέλου.

- Άς είναι. Εμαζωχτήκαμ' ως ελέγαμε, ο γραμματικός στην Πλατεά και για να ζεσταθεί η μηχανή τση κεφαλής και να βάλ' ομπρός, ως έλεγε κι εγέλα ο δωρητής, τση τσικουδιάς, έπιανε και μας εκέρανα με το κρασοπότηρο, σαν να θελε ο πονηρός να μάζε μεθύσει και να κάνει ύστερα χάζι με τσ' ιδέες που θαν εκατέβαζε η μεθυσμένη μας κεφαλή για το γράνιμο του φύλλου, ζαβλακωμένη ως θάν ήταν, από το πρωτοράκι

κι, σκέτη φωτιά του κερατά! Άστε δα που η πλατεία δεν ήτονε τόπος για τέθοιες δουλειές που θέλουνε ησυχία για περισυλλογή, κι όι πολυκοσμία και βαβουρανά. Γιατί οι χωριανοί που περνούσαν μας ερωτούσαν, είναι δουλειές πολεμούμε κι είναι σχεδιάζομε, με το κοντύλι στη μία χέρα και το ποτήρι γή το λουκάνικο στην άλλη. Κι ως εμαθαίνανε πως το φύλλο το χειμωνιάτικο τσ' "Ελευθερόπολης" πολεμούμε να δρομολογήσομε καλοκαιριάτικα, την ώρα που σκα ο τζιτζιρας από τη ζέστη στο διπλανό μας πλάτανο και στη μουκαμβίλια του Γιαννιού, εγελούσανε και μάζε παρατηρούσανε ξεχαχαρισμένοι στα γέλια:

- Είναι, διάνο μωρέ, γη βυζάστακα το κάμετε το φύλλο κι αρχινίζετε να το θρέφετε από ντεν εδά για να το σφάζετε τα Χριστούγεννα, έλεγε ο γεις.

- Κι είναι καλήώρα θα γράφετε μωρέ, κι είναι ψείρες και σοφίες θα κατεβάζ' η κόκα σας σ' ετούτη τη λαύρα του καλοκαιριού, που να 'ναι διαβαστερά το Δικέμπρη;

Κι είχαν δικό βέβαια οι αθρόποι. Γιατί, άλλος από 'μας έλεγε να γράφομε για πανηγύρια - καθώς, ήμαστανε ούλοι μας, τότες για τα πανηγύρια, με τσι ζαλάδες τση ρακής. Άλλος για θερίσματα, αλωνίσματα, ποτίσματα και μακροβούτια στην Κερά. Άλλος να γράφομε συνταγές μ' αμπελοφάσουλα, στύφονους, βλήτα, κολοκυθοκορφές και κολοκυθαθούς. Άλλος για γλυκό συκαλάκι ορνιό, νερατζάκι, κερασάκι, ανθό νερατζιάς, και πράσινο καρυδάκι. Κι αμέ 'δα συ γύρευε νοικοκερά χειμωνιάτικα ορνιούς, νερατζανθούς, κολοκυθανθούς, νερατζάκια, πράσινα καρυδάκια και πράσινα αλογάκια να τα κάνεσε γλυκό του κουταλιού, καθώς σ' ορμηνεύανε, με τσι συνταγές τωνε, οι φωστήρες τσι "Ελευθερόπολης", που στο μεθύσι ντωε επάνω χειροτονηθήκανε τσελεμεντέδες και ζαχαροπλάστες! Όσοπου γινήκαμε σταφίδα από το πιστό κι εσκολάσαμε άπραχτοι κι απερίγραφτοι από το μεθύσι μας χωρίς να βουτήξομε την πένα στον κουρκουμά του μελανιού. Κι αναβάλλαμε βέβαια τη σύνταξη του φύλλου ώστε να ξεθολώσει ο νους μας... Θωρό όμως το χαρτί να τελειώνει και πρέπει να τελειώνω κι εγώ το γραμματάκι τούτο. Χαιρετώ σε, το λοιπόν αναγώστη, μ' ένα -δυο παλιά ματιναδάκια ως το συνηθίζω πάντα:

Τα μάθια σου 'ταν αφορμή κι εμπήκα στο γιαγκίνι και καίγομαι ως καίγεται η πέτρα στο καμίνι. Αλλάργο μ' εξορίσανε μήματα σου ξεχάσω, καλλιά να φάω μπαλωτέ παρά να το λογιάσω. Ανάθεμα τη μάνα σου που σ' έμαθε να φαίνεις, κι όντε χτυπάς τον πέταλο το νου τ' ανθρώπου παίρνεις.*

*γιαγκίνι (τουρκ. yangin= φωτιά, έρωτας λάυρος)

Χαιρετώ σε, και καλλήν αντίμωση στο κασαπίλεμα τση πίτας Ο Γέρω Χαράλαμπος

☞ συνέχεια από τη σελίδα 4

ξη τους άνοιγε, και κρασί πίναν όσο ρέγουνταν, χωρίς φόβο πως θα τσι κλείσουνε στο καρακόλι, κατάσχοντάς τους και το γιοταχγαϊδούρι που οδηγούσανε ξεκουτουνιασμένοι, από το μεθύσι ύστερ' από το γλέντι, ως θα το 'δείχνε το αλκολικότετσι που θα τους κάνανε στο δρόμο οι δραγάτηδες του δρόμου, βάνοντας τους να βγάνουνε τη γλάσσα τους, να την μυρίσουνε ανέ βρωμεί κρασίλα.

Και για να μη λέτε πως από την κεφαλή μου τα κατέβασα όλα τούτα για το ραπανάκι και τις χάρες του, σας αντιγράψω λίγες μόνο αράδες απ' όσα ανακωινω-

θήκανε στην "Ημερίδα" γιατί την παραγástρωσα τη Ροδαρά και θα με κυνηγά ο τυπογράφος. "Το αντίδοτο για το μεθύσι είχαν ανακαλώψει οι Βυζαντινοί σ' ένα απλό λαχανικό, το φυτό ραφανίς η ημερος, κοινώς ραπανάκι, το οποίο δεν άνοιγε μόνο την όρεξη φτωχών και πλουσιών στα βυζαντινά γεύματα, αλλά βοηθούσε στην άκρατη οινοποσία των αρχαίων ημών προγόνων.

στην άκρατη οινοποσία των αρχαίων ημών προγόνων.

ΤΕΣΣΕΡΑ ΑΔΕΛΦΙΑ

Τέσσερα (γύριζε γοργά) τέσσερα αδέρφια το χορό όξω στους κάμπους /σέρνου

πιασμένα χέρι χέρι του Γεροχρόνου τα παιδιά πούναι τα αγόρια ομορφονιοί κι η κόρη δίχως /ταίρι.

(κοίταζε ομορφιές!) κι η κόρη πρώτη τραγουδεί: "Τους κάμπους /λουλουδιζώ

και τα κλαδιά φουντώνω, του Πάσκα φέρνω τις χάρες, στις νύχτας μέσα τη δροσιά μ' αφήδνια /ξεφαντόνω"

Το πρώτο (μάνα μας γλυκιά!) το πρώτο τραγουδεί: "Σφαλίστε τα βιβλία στις εξοχές να πάμε, να δροσιστούμε στα νερά, στον ίσκιο της γερομουριάς τα πορικά να φάμε"

Και τ' άλλο (κράτα το χορό!) και τ' άλλο αγόρι τραγουδεί: "Ο τρύγος τώρα /αρχίζει

με χαροπά τραγουδία σταφύλια κει, σταφύλια δω πατείτε άντρες, στους ληνούς, τρυγάτε, /κοπελοδία!"

Το τρίτο (α μα τι χαρά!) το τρίτο λέει: "Όμως κι εγώ τα παραμύθια φέρνω τρυγώ στα μαγκάλια μαζί με κάστανα ψητά Αγιοβασίλη φέρνω γω, εγώ τα πορτοκάλια" Κι όλα τους (γύριζε γοργά!) κι όλα τους τραγουδούν μαζί: "Γυρνάμε νύχτα /μέρα

πιασμένα χέρι χέρι, εμείς του χρόνου τα παιδιά, τρεις γιοι κι οι τρεις ομορφονιοί, μια κόρη δίχως /ταίρι"

Αλέξανδρος Πάλλης (1851-1933)

Γι αυτό και κατακλύζει τις τράπεζες του 13^{ου} και 14^{ου} αιώνα στην εικονογράφηση κάθε είδους δειπνών και συμποσιών, θρησκευτικών, ή κοσμικών και περιλαμβάνεται στις οδηγίες που δίνουν τα "Ιατροσόφια" για το πώς να εξαφανίσεις τα συμπτώματα της οινοποσίας μασώντας ραπάνια: *βάλε χυλό από ράνια στο κρασί...*"

Ραπάνια, το λοιπόν, τρώτε. Και πίνετ' άφοβα. Τρώτε και τραγουδείτε:

Χίλια καληνωρίσματα στην αμπελοκουρμούλα, που μάζε κάνει τσι φτωχούς και τα ξεχνούμε ούλα.

Τση Ροδαράς τούτης τα ρόδια τα κορφολογά 'πο τα περβόλια. Ο Χαράλαμπος Ελευθεροπολίτης.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Της τύχης το κυνηγητό

Το κείμενο που ακολουθεί είναι του καθηγητή της Λαογραφίας Δημητρίου Λουκάτου και δημοσιεύτηκε την πρωτοχρονιά του 1947 στα "Ελεύθερα Γράμματα", φιλολογικό "Περιοδικό της ζωντανής σκέψης", όπως αναγράφει στον υπότιτλο του. Από το προηγούμενο τεύχος του ίδιου περιοδικού προέρχονται και οι τέσσερις βινιέτες των αρχικών στοιχείων που κοσμούν το κείμενο, ενώ το παιδικό σχέδιο ειconoγραφούσε την πρώτη εκείνη δημοσίευση. Χ.Μ

λάθει και ποθεί και κυνηγεί τους κόσμους αυτούς μ' όποιον τρόπο μπορεί. Όσο κι αν βλέπει να περνούν τα χρόνια του "ίδια πάντα κι απαράλλαχτα", όσο κι αν αναγκάζεται να ομολογεί πως "κάθε πέρσι και καλύτερα", κρατάει πάντα τις ελπίδες του γερές για τα μελλοντικά και κυνηγεί το καλύτερο και περμένει...

Τούτες τις μέρες της Καινούργιας Χρονιάς, που όλα λες κι αλλάζουνε μέσα στη Φύση που ο γέρο-Χρόνος σταματάει το βήμα του βαρύνει και πιάνει Νιος απ' την αρχή το δρόμο της ζωής που οι μέρες μεγαλώνουνε χαρούμενα κι οι νύχτες φέγγουν μαγικά που ξαμολιούνται τα δαμιονικά και τα λογής τελώνια πάνω στη γη που ανοίγουν οι Ουρανοί κ' ακούονται οι δεήσεις των ανθρώπων που οι Άγιοι κατεβαίνουν γλυκομίλητοι και κουβεντιάζουν με τα ζα στους στάβλους των χωριών, βρίσκει ο λαός την ώρα ν' αναζητήσει μυστικά την Τύχη του, ν' αντικριστεί μαζί της να της αρπάξει το χαμόγελο και την αγάπη, να τονωθεί και να τραβήξει μ' άλλο κέρφι της ζωής του το δρόμο. Μοίρα και Τύχη, δύο θεότητες το ίδιο σοβαρές, το ίδιο λατρεμένες από το λαό με φόβο και μ' ελπίδα! Η πρώτη έχει "από γεννησιμού" κολλήσει πάνω μας και μας έχει γράψει τέτοια ή τέτοια τη ζωή. Μας συντροφεύει σαν ατμόσφαιρα, βαρύνει πάνω μας λες κληρονομούμενη, μας δένει με τους συνανθρώπους μας, μίξερτα τις πιο πολλές φορές και κουραστικά:

*Σαχ τον κατάδικο φονιά η Μοίρα μου με κρίνει
τούτον τον κόσμο να χαρώ μαν ώρα δε μ' αφήνει*
(Κρητικό)

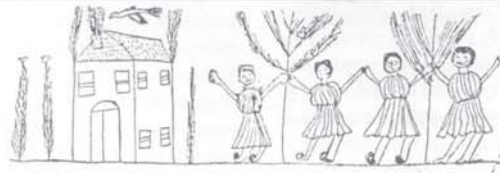
Η άλλη είναι μακριά από μας, μα είναι πλούσια και χαρούμενη και προσιτή, αν τη ζητήσουμε μ' επιμονή, αν την κυνηγήσουμε με κόπο και μ' εξυπνάδα.

*Πως να περάσω Ανατολή, πως να περάσω Δόση
να πα να βρω την Τύχη μου να με παρηγορήσει*
(Κρητικό)

Ο λαός -χρόνια τώρα, με την παράδοση και τη λαχάρα- έχει μάθει καλά τα τετρίπια του κυνηγητού της Τύχης, τα μυστικά για το κάλεσμα και την φιλία της. Κι' αν δεν το καταφέρει να τη φέρνει κοντά του από μοναχής της, βάνει σ' ενέργεια άλλους τρόπους μαγικούς, που την κάνουν, λέει, θέλοντας και μη να του χαρίσει, έστω και για μια χρονιά την ευτυχία. Τι τραγικό! Λες κι' είναι τόσο απλό το ζήτημα! Σηκώνει τα παιδιά της από τα χαράματα η νοικοκυρά, τα πλένει, τα φρεσκαλλάζει, τα καμαρώνει παστρικά και ροδοκόκκινα, νάναι καλά να ξυπνάνε έτσι χαρούμενα και γερά όλο το χρόνο. Βάζει το γιο του ο πατέρας να δουλέψει από πρωί την τέχνη του, ν' ανοίξει ένα βιβλίο να διαβάσει λίγο να γίνει προκομμένος, μέσα στη χρονιά, όχι τεμπέλης κι άπραγος δίχως γνώση. Ο κάθε νοικοκύρης σήμερα, έχει δεν έχει, θα βάλει όλα του τα δυνατά να τα βολέψει πλουσιοπάροχα, να φάνε τα παιδιά του και τα ζώα άφθονα

και αρχοντικά. Χαρούμενοι όλοι τους μπρος στ' αγαθά τους, πρέπει να περάσουν τούτη τη "χρονιάρα" μέρα ευχαριστημένοι. Δεν πρέπει να γκρινιάζουν, δεν πρέπει να πικραθούν, δεν πρέπει να πεινάσουν. Να μη μελετήσουν καν τις λέξεις τις κακές- φτώχεια, κρύο, φυλακή, ξυπολισιά, ψύλλοι, περονόσπορος, χτικιό, θανατικό-που όλο το χρόνο τους βασανίζουν. Σήμερα μελετάνε μόνο το καλό. Ποιος ξέρει! Μπορεί η Τύχη να ξεγελαστεί και να το πάρει απόφαση πως μπήκε πια στο σπίτι τους η υγεία κι η καλοπέραση. Με κάτι τέτοια η τύχη ξεπλανιέται σίγουρα, κι έρχεται λες τραβηγμένη κοντά μας. Ας μη μας κοιτάζε τα χρόνια που πέρασαν. Φέτος δεν γίνεται

στρέφονται τούτες τις μέρες οι ευχές και οι ελπίδες του. Τα κυνηγεί μέρα νύχτα, μήπως προφτάσει να πετύχει ένα κομμάτι τους, το πρώτο, το αρχικό, που θα του φέρει σίγουρα και τη σειρά από τ' άλλα. Τα κυνηγεί στα παιχνίδια και στις τράπουλες, στα συναπαντήματα και στα ποδαρικά, στα ξόρκια και στα μαντέματα, στ' αγαποβότανα και στους κληδόνους. Το φλουρί που θα κρύψουμε μέσα στην πίτα της πρωτοχρονιάς, θα 'ναι στα χέρια της Τύχης το πιο λαμπερό σημάδι για να δείξει την προτίμηση της. Ο "τυχερός" θα ναι αληθινά πολύ καλότυχος, αφού θα ξαναρχίσει τη ζωή του με προσδοκίες. Το κέρδισμα στα χαρτιά θα 'ναι το πιο φιλικό πρό-

Ο λαός πλάθει μέσ' στα όνειρά του κόσμους καλύτερους από τούτον τον πεζό όπου ζει και βασανίζεται.

Γιάννης Βλαχογιάννης

θα μας γελάσει μ' όλη της την καρδιά. Ο λαός πιστεύει πάντα στο καλό κ' είναι αισιόδοξος σα μικρό παιδί. Τι κι αν η φτώχεια και η μίζερια στερογυλοκάθονται αζετόπιστες στο σπιτικό τους; Τι κι αν οι πόλεμοι και τα κυνηγητά ρημάζουν τα χωριά και τα χωράφια του. Τι κι αν ο θάνατος θερίζει αλύπητα κάθε χρόνο, τόσους και τόσους από κείνους που τους έκαιαν "καλό ποδαρικό", που τους ευχήθηκαν "καλή χρονιά", που οι ίδιοι δεν παράλειψαν κανένα από τα πρέπει της πρωτοχρονιάτικης παράδοσης και συνήθειας. Ο λαός δε θέλει να προσέχει τούτες τις αναποδιές: κι αν τις σκεφτεί, τις γράφει στο παθητικού του χρόνου που 'φύγε του "γρουσουζή" κι' "αγύριστου", ή τις αποδίνει στη βουήληση του Θεού.

*Η Τύχη μου μ' ενείρεψε να μην τ'η καταρούμια
γιατί μου τάδωκε ο Θεός, κιάς μην παραπονούμαι*
(Κρητικό)

Ο Αι-Βασίλης ποτέ δεν έρχεται κατσούφης και φτωχικός. Κρατάει ένα σωρό καλούδια στα χέρια του, κι είναι σε όλα του καρποφόρος και βλαστερός:

*Και το ραβδί του ήτουν ξερό, χλωρούς βλαστούς επέτα,
κι επάνου απ' του χλωρούς βλαστούς πουλιάκα κελαρδούσαν*
(Ζακυνθινό)

Γι' αυτό, κι αν του ζητήσουμε να μας βοηθήσει στο κυνηγητό της Τύχης, δεν θα μας αρνηθεί!

*Αι-Βασίλη αγαθέ,
προτολειτούργητε καλέ,
ανέβα στην έρημο
κατέβα στην έρημο,
εκεί να οι μοίρες των Μοιρών
λουζονται, χτενίζονται,
λουτροκοπανίζονται.
Ας είναι κι η δική μου Μοίρα
να μη λουστεί να μη σταθεί
να μη λουτροκοπανιστεί.
αν στέκεται, να περπατεί
αν κάθεται να ράνει
να σκίσει όρη και βουνά
να ρτει να με μοιράνει*

(Ποντιακό)

ύρω στα πλούτη, στην υγεία και στον έρωτα - τρία αγαθά που δεν χάριχε πλατιά ο λαός -

το δώρο, αφού πλούσια την θέλουμε πάντα την Τύχη μας να ρχεται:

*Και πες τη να ρτει
κι άδεια να μην ρρει
Νάρτει φορτωμένη άσπρα, κόκκινα
και χρυσά βενέτικα*

(Κυπριακό)

Τα κορίτσια πάλι ποθοπλάνταχα, μα και μαραζωμένα απ' την απαντοχή, ρωτάνε, όλο ρωτάνε τον Καθρέφτη και τον Αέρα και τη φωτιά και το Λιόφυλλο και τ' Όνειρο και την Κουλούρα για τον αγαπημένο τους:

*Παίξε και φανέρωσε
και σταυριδοκόπησε, αν μ' αγαπά*

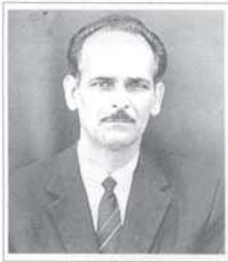
(Κυπριακό)

ίδιος ανθρώπινος καημός, που γέννησε παντού και πάντα στους λαούς τις πιο πολλές συνήθειες ο πόθος μιας καλύτερης ζωής, ο φόβος του άγνωστου, η ανάγκη κάποιας αλλαγής, η ελπίδα και η πίστη για το καλύτερο - κυβερνάει τούτες τις μέρες κάθε πίστη κάθε πρόληψη, κάθε πράξη και έθιμο του δικού μας λαού. Μα η Τύχη είναι θεότητα αυστηρή, και θέλει απ' τον καθένα για το κάθε αίτημα ξεχωριστή εθιμοτυπία. "Την πίτα που θα φτιάξεις για το σπίτι σου, πρέπει τ' αλάτι να 'ναι από το γιאלό, το αλεύρι πρωταλεσμένο. Θα την σταυρώσεις τρεις φορές πριν την ζυμώσεις, κι όσο φτιάχεται και ψήνεται, κακό δε θα βγει από το στόμα σου. Και σαν την ετοιμάσεις, θα την βάλεις μέσα σ' ένα πιάτο κάτωσπρο, ρίχνοντας σιτάρι γύρω. Και στο σιτάρι μέσα θα στήσεις ένα κερί αναμμένο, κι ένα μπουκάλι κρασί. Κι όλα έτσι μαζί, θα τ' απθώσεις στη δεξιά γωνιά του σπιτιού, να ξευχητήσουν. Θα περάσει ο Αι -Βασίλης από και θα σου τη βλογήσει μαζί με το σπίτι". (Κυπριακό)

"Κι εσύ κορίτσι, που θέλεις να ονειρευτείς στον ύπνο σου αν θα πάρεις πλούσιον άντρα ή φτωχό, κρύψε κρυφά, χωρίς κανέναν να σε δει, την πρώτη σου μπουκιά από την βασιλόπιτα του τραπέζιού. Και σαν κλειστείς μονάχη σου στην καμάρα σου, άλειψε την με μέλι και με βούτυρο, άνοιξε το παράθυρο που βλέπει κατά το

«Εκεί 'καμα, μανούλα μου Χριστούγεννα και Φώτα»

Ο Στέφανος Θεοδ. Κουτσουπάκης, ο καλός και αγαπητός σε όλους μας χωριανός, που παρά τα ογδοεντακτώ του χρόνια, διατηρεί πάντα την ομορφιά του και το λεβέντικο παράστημά του, όπως το διαπιστώσαμε ξανά το καλοκαίρι στο χωριό όπου τον εσυνατήσαμε και του ζητήσαμε να μας διηγηθεί κάποιο περιστατικό, άγνωστο και γουστόζικο, της ζωής του.

- "Να σας πω", μας κάνει γελώντας και αναστενάζοντας μαζί, ένα μου ενθύμια από τα νεανικάτα μου, τότες που υπηρετούσα φαντάρος, μακριά από την Κρήτη, και με βάλανε να κοιμούμαι στα... πούπουλα απάνω!

- Σ' είναι πούπουλα, Στέφανε, σε βάλανε, και ποιες ομορφονιές σε παπαρίζανε, σε νανουρίζανε και σε κοιμίζανε στα πούπουλα, τονέ ρωτούμε, χαμογελώντας πονηρά, εμείς. Γυναικοδουλειές και μπερματιές φανταρικές μυρίζει η ιστορία. Πράγματα καλοθύμητα είν' αυτά, κι ως τα θυμάσαι πρέπει ν' αγάλλεσαι κι οί να συννεφιάζεις και να πικραστενάζεις.

- "Ποιες γυναικοδουλειές, μωρέ, σ' εκείνα τα έρημα μέρη, που καταπλακωμένα ως ήτανε από τα χιόνια, οί γυναίκα, μήδε κολιακούδα δεν εθώριες".

- Και που βρεθήκανε τότες τα πούπουλα, και ποιος σου τά στρωνε να κοιμάσαι σαν το πασά;

- "Περιμένετε να σας τ' ανιστορήσω, και τότες θα καταλάβετε τον καημό μου και το βαρύ αναστεναγμό μου, κάθε που τα φέρνω εις το νου μου."

ριν από εβδομήντα, πάνω κάτω, χρόνια, άρχισε να διηγείται ο Στέφανος, υπηρετούσα κληρωτός στα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Ανήκα στο 75^ο φυλάκιο που έδρα του είχε το χωριό Σαχίν ή Σαχίνι. Κι επειδή τότες δεν υπήρχαν,

βέβαια, οι κοιτώνες με τα κρεβάτια, τις σόμπες, τα στρώματα και τα παλώματα των σημερινών στρατιωτών, βρέθηκε μια αποθήκη μπαμπακιού, όπου μας εβάλανε κι εκοιμούμασταν απάνω στα μπαμπάκια. Γι αυτό και μας εδουλεύανε οι αποδέλοιοι φαντάροι, λέγοντας και δείχνοντάς μας, πως:

-Τούτους τους τυχερούς στα πούπουλα τους κοιμίζουν. Γι' αυτό, κάθε που θα θυμηθώ κείνα μας τα πάθη, κλαψογελώ και βαριαναστενάζω. Καθώς τα πάθη μας

ήταν πολλά κι ατελείωτα σ' εκείνα τ' άξενα βουνά τα σκεπασμένα χιόνια, π' άνθρωπο δεν εθώριες ένα γύρο στο φυλάκιο, όπου φυλάγαμε πέντε φαντάροι κρητικοί. Τότες ήτονε που, για να μην κουζουλαθούμε από τη μοναξιά, την ερημιά, και το κρύο γινήκαμε... ποιητές.

Ένας εξεκίνα το στίχο, άλλος απόσωνε μια λέξη, άλλος την εδιόρθωνε, κι άλλος επρόσθετε μια κουβέντα αγαπητική για τσι τόπους μας και τσ' ανθρώπους μας που στερούμασταν και τσ' αναζητούσαμε, καθώς τα μωροκόπελα τση μάνας τώνε το βυζί. Κουβεντιαστά βέβαια και φωναχτά τα συντάσαμε τα στιχάκια μας αυτά, και τα δουλεύαμε ώστε να στρογγυλέψει και να τρέξει η ρίμα σαν το νερό στ' αυλάκι

- "Δεν τα γράφατε στο χαρτί;"

- "Πού, μωρέ, μολύβι και χαρτί να βρεις σ' εκείνη την ερημιά και την αναταραδιά που μας έδερνε! Σα να

μας του καθενούς μας:

Αρχίζω μ' αναστεναγμούς, με μάτια βουρκομένα να γράψω τη σκληρή ζωή όπου περνώ στα ξένα.

Αναστενάζω το πρωί, κλαίω το μεσημέρι γιατί με βασανίζουνε τη ξενιτιάς τα μέρη.

Στη Βουλγαρίας τα βουνά, στα χιονισμένα χόρτα, Εκεί 'καμα, μανούλα μου, Χριστούγεννα και Φώτα.

Στη Βουλγαρίας τα βουνά, περίπολο γυρίζω, και τσι μπαλάσκες που φορώ, δάκρυ τσι γεμίζω.

Αλάργα μ' εξορίσανε πάνω στη Βουλγαρία, χελιδονάκι να γενώ δεν έρχομαι στο μήνα.

Εγώ που τα 'γραφα αυτά, δεν είμαι μορφωμένος και εις στη Κρήτης τα βουνά είμαι αναθρεμμένος.

Ο 7ος λόχος του χανιότικου 14ου Συντάγματος Πεζικού τον Μάη του 1934, λίγα χρόνια πριν υπηρετήσει ο Στέφανος. Φωτογραφία από το αρχείο του Στυλιανού Κ. Τσακιάκι.

με ρωτάτε 'δα, αν είχαμε, οι λιμασμένοι, ραπανάκια κι άλλα ξελειξιδάκια για την όρεξη!

Και μιας κι ετοιμάζετε το φύλλο των Χριστούγέννων, θα σας πω το λοιπόν, για να το τυλώσετε σ' αυτό, ένα από κείνα τα ποιήματα, που ήτονε μαζί κι γράμματα και τση καρδιάς μηνύματα σε μάνα και δικούς

Αυτά 'τονε τα βάσανά μας και τα ποιήματά μας. Κι ύστερα με ρωτάτε, γιάντα κλαψογελώ κι αναστενάζω και πονώ..."

Μ' αυτά τα λόγια σφάλιξε ο Στέφανος την πικρή και γλαφυρή αφήγηση του, σ' εκείνο μας τ' αντίσωμα του καλοκαιριού εις την Πλατεία του χωριού. Να 'σαι καλά, Στέφανε, και με το καλό να ξανασιμίζομε.

X.M.

☞ συνέχεια από τη σελίδα 6

Βοριά και στάσου εκεί την ώρα τα μεσάνυχτα, και πες:

*Ω Γενάρη, Καλαντάρη, και καλά καλαντισμένε
εκεί στη Γέννα που θα πας, κι εκεί που θα γυρίσεις
εκεί να οι Μοίρες των Μοιρών και η δική μου Μοίρα
αν είναι πλούσια και καλή πες της να ρθει και να με
/εύρει.*

*Κοιμήσου ύστερα με τη μπουκιά αφημένη στο παράθυρο,
και θα δεις στον ύπνο σου αυτό που ευχήθηκες.*

(Αθηναϊκό)

-“Αν θέλει κι ο μαγαζάτορας να πάνε ολοχρονίς καλά οι δουλιές του ας ανοίξει από πρωί το μαγαζί του, έτοιμο

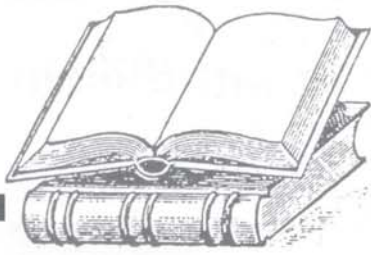
και καθαρό, κι ας περιμένει τον πελάτη χωρίς να κοιτάει κατά την πόρτα. Και τα πρώτα λεφτά που θα πάρει, ας τα περάσει τρεις φορές από τα γένια του, λέγοντας ευχές. Κι ύστερα ας δεχτεί τον κόσμο πρόσχαρα, ας κερνάει όλους πλουσιοπάροχα και δίχως πληρωμή”.

(Ποντιακό)

Όλα καλωσυνευδουν σήμερα, όλοι αγαπιούνται, όλοι ξεχνάνε τις κακιές και τις έχθρητες της περασμένης χρονιάς. Δεν θέλει δα και πολύ ο λαός μας ν' αγαπήσει και να γίνει καλός με τους συγχωριανούς του. Τα πανηγύρια και τα γλέντια του ήταν πάντα αφορμές για μόνιασμα. Σπάνια, κι από ξένα εμπόδια, δεν έδωκε χέρι αδελφικό στον εχθρό του τούτες τις μέρες της Πρωτοχρο-

νιας ή την πασχάλιά. Όλοι οι χωριανοί μαζεύονται και γυρνάνε ένα ένα τα σπíti του χωριού, κι εύχονται και πίνουν και γλεντοκοπούν. Όλοι φαίνονται ευτυχισμένοι και χαρούμενοι.

Έτσι κυλάνε οι μέρες και τα χρόνια κι οι πρωτοχρονιές του λαού, από τη ζωή. Πολύχρονος θέλει να 'ναι, για να την παρακολουθήσει. Γερός, για να τη χαίρεται. Πλούσιος για να τη ζει ανθρώπινα. Απλά πράγματα που είναι τόσο εύκολα, όσο και δικαιωματικά του. Γιατί αν τον αφήσουν ήσυχο, μπορεί να τα χει. Και τότε θα μπορεί χαρούμενος να κυνηγάει την τύχη, όχι έτσι ζητιανίστικα με αγωνιά κι αγκομαχητό, μα ήρεμα, λατρευτικά, πολιτισμένα. Όσο πιο λίγες θα είναι οι ανάγκες του τόσο ελαφρότερα θα κυνηγάει την τύχη.

Βιβλίο

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ Χ.Μ.

Λεωνίδας Καλλιβρετάκης «Ο θάνατος ενός ταξίαρχου» Φιλίστωρ, Αθήνα 2001

Ο Λεωνίδας Καλλιβρετάκης, για τον οποίο γράφουμε στο φύλλο αριθμ.12/1999 παρουσιάζοντας το βιβλίο του "Η ζωή και ο θάνατος του Γουσταύου Φλουράνης", παρά το νεαρό της ηλικίας του, είναι ένας καταξιωμένος ιστορικός ερευνητής, από το 1988, στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, έχει δημοσιεύσει βιβλία και άρθρα γύρω από την πολιτική, στρατιωτική, οικονομική και κοινωνική ιστορία του 19ου και του 20ου αιώνα. Με το τελευταίο του βιβλίο "Ο θάνατος ενός ταξίαρχου", ο συγγραφέας

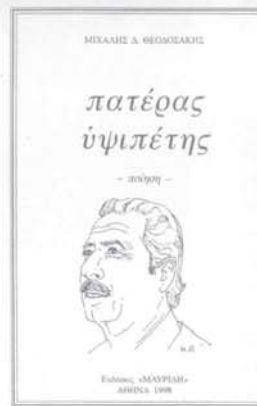
μας διευρύνει τη θεματική του και προς άλλες, σύγχρονες κατευθύνσεις. Για το έργο αυτό - το οποίο υποδέχτηκε η κριτική του καθημερινού αλλά και του ειδικού επιστημονικού τύπου με πολύ ευνοϊκά λόγια- δημοσιεύουμε πιο κάτω αποσπάσματα από βιβλιοκρισία του ιστορικού Τάσου Σακελλαρόπουλου, που δημοσιεύτηκε στο έγκυρο επιστημονικό περιοδικό "Τα Ιστορικά". Περιοδική έκδοση ιστορικών σπουδών (τχ. 34/2001, σελ. 245-247):

"Πρόθεση του συγγραφέα του βιβλίου, σε πρώτο επίπεδο είναι η διευκρίνιση των συνθηκών του θανάτου του ταξίαρχου Μαρκόπουλου, στρατιωτικού διοικητή της Λιβαδειάς και του καπετάν Διαμαντή, διοικητή της δεύτερης μεραρχίας του Δημοκρατικού Στρατού, με κύριο χώρο ανάπτυξης και δράσης την Ρούμελη. Σε δεύτερο επίπεδο, η διαδικασία "διαλεύκανσης" των δύο θανάτων γίνεται η αιτία να παρουσιαστεί η τελευταία φάση του εμφυλίου πολέμου στην κεντρική Ελλάδα. Με αφορμή τη διμηνή αιχμαλωσία και πορεία του Μαρκόπουλου και την καταδίωξη του Διαμαντή, ο Λεωνίδας Καλλιβρετάκης, μέσα από τις διασταυρώσεις και τα αινίγματα που γεννούν οι πηγές του ξεδιπλώνει με φωτεινό τρόπο και αναλυτική μέθοδο τα στοιχεία εκείνα που συνολικά συνθέτουν τον ανάρτικο αγώνα και τον ορεινό πόλεμο του κυβερνητικού στρατού, τις δυνατότητες δηλαδή των δύο πλευρών, τα προβλήματα που είχε λύσει πια ο κυβερνητικός στρατός (βρισκόμαστε στον Απρίλιο του 1949), τα αδιέξοδα του Δημοκρατικού Στρατού σε ζητήματα εφεδρείων, στρατολογίας, εφοδιασμού και πληροφοριών, όλων αυτών των στοιχείων δηλαδή που έδωσαν δικαιολογημένα στον στρατό των ανταρτών το προβάδισμα στην πρώτη φάση της σύγκρουσης, αλλά, ήδη από τον προηγούμενο χρόνο, 1948, στις περιοχές μακριά από την δυτική Μακεδονία η παρουσία του και η ανάπτυξη του, έδινε πια δυνατότητες αντεπισπασμού όχι όμως επικράτησης και ελέγχου των περιοχών.

Η επιλογή του συγγραφέα του βιβλίου να διερευνήσει δύο από τα "αναρίθμητα δράματα" του εμφυλίου πολέμου και ο συνδυασμός μεταξύ τους δίνει μια ενδιαφέρουσα διάσταση στα πορτραίτα των προσώπων που παρουσιάζονται στο βιβλίο. Πέρα από το "ειδικό βάρος" που έχουν τα γεγονότα αυτά καθαυτά (ας σημειωθεί ότι πρόκειται για τη μόνη σύλληψη και θάνατο ανότατου αξιωματικού από τους ανάρτες και τη δραματική καταδίωξη ως το θάνατο του χαρισματικού ηγέτη των ανταρτών στη Ρούμελη), ο Λεωνίδας Καλλιβρετάκης εκθέτει τα χαρακτηριστικά, τις ιδιότητες και των άλλων πολεμιστών, βαθμοφόρων και μη, που εμπλέκονται σε αυτή την υπόθεση. Παρουσιάζοντας το βενιζελικό -δημοκρατικό παρελθόν και την σημαντική πολεμική εμπειρία του ταξίαρχου, αλλά και με τις συχνές αναφορές στην περίοδο πριν από την άνοξη του 1949, ο ερευνητής εικονογραφεί με έμμεσο τρόπο τους κοινούς τόπους και σκοπούς που υπήρχαν στον ανάρτικο αγώνα της κατοχικής περιόδου μεταξύ των μετέπειτα εμπολέμων του εμφυλίου πολέμου, φθάνοντας ακόμη και στην αναζήτηση στοιχείων που πιθανόν να έφερναν τον Διαμαντή και τον Μαρκόπουλο στις θέσεις των συμπολεμιστών μέσα στους σχηματισμούς του ΕΛΑΣ. Στο πλαίσιο αυτό εκθέτει, μέσα από τα πορτραίτα των μαχητών του Δημοκρατικού Στρατού, τις διαφοροποιήσεις που επήλθαν στις ισορροπίες στις στάσεις και στις αντιλήψεις σε επίπεδο στελεχών και τοπικών κοινωνιών, κατά τον εμφύλιο πόλεμο, στοιχεία που εκδηλώνονται στην στάση τους απέναντι στον αιχμάλωτο ταξίαρχο Μαρκόπουλο και στις σχέσεις μεταξύ τους, με παρόν αρκετές φορές το ενδόμυχο αδιέξοδο στο οποίο βρισκόντουσαν σε εκείνη την φάση του πολέμου.

Μέσα στην προσπάθεια ερμηνείας της συμπεριφοράς της στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας του κράτους της Αθήνας απέναντι στην πρόταση του Γενικού Αρχι-

γείου του ΔΣΕ για την ανταλλαγή του αιχμάλωτου με υψηλόβαθμο στέλεχος του ΚΚΕ κρατούμενο στις φυλακές, της γενικότερης αδιαφορίας της κυβέρνησης απέναντι στην σωτηρία του ταξίαρχου και του μυστηρίου που καλύπτει τον προσδιορισμό του πραγματικού χρόνου που βρέθηκε η σορός του Μαρκόπουλου, ο συγγραφέας διαχειρίζεται τα αινίγματα, βάζοντας διακριτικές πινελιές νουάρ προσεγγίσεων, διασταυρώνοντας και συνδυάζοντας τις πολιτικές και πολεμικές συγκυρίες των ημερών εκείνων, με τις μαρτυρίες ανθρώπων που συμμετείχαν στις επιχειρήσεις και με τις απόψεις που καταγράφηκαν στα απομνημονεύματα αξιωματικών, οι οποίοι ανήκαν σε εσωτερικούς μηχανισμούς του στρατού, όχι απαραίτητα συμπαθούντων τον ταξίαρχο. Την τεκμηρίωση της αναζήτησης του ερευνητή συμπληρώνει η λεπτομερής ανάλυση της κάθε εξεταζόμενης γεωγραφικής περιοχής με στοιχεία στρατιωτικής τοπογραφίας (αναγνώρισης), μέχρι σημείου κάλυψης της στρατιωτικής κατασκόπευσης του χώρου σε πνεύμα τακτικής άσκησης του δεκάτου ενάτου αιώνα. Το βιβλίο συνοδεύεται από δυο σχεδιαγράμματα, τα οποία παρουσιάζουν τις διοικητικές δομές των δύο εμπόλεμων στρατών και ένα παράρτημα, το οποίο παρακολουθεί τη συγκρότηση και τη διάρθρωση του κυβερνητικού στρατού, στοιχεία που βοηθούν την παρακολούθηση των στρατιωτικών δεδομένων που παρουσιάζονται στο κείμενο. Παρ' όλη την χρήση όσων πηγών ήταν διαθέσιμες, ο αναγνώστης δεν ανακαλύπτει τελικά πώς σκοτώθηκε ο ταξίαρχος Μαρκόπουλος και ποιος σκότωσε τον καπετάν Διαμαντή. Το σημαντικό όμως είναι ότι χωρίς να δίνονται λύσεις εκ των υστέρων, χωρίς υστερογενείς πολιτικές εκτιμήσεις χωρίς απόδοση δίκαιου και άδικου, παρουσιάζεται η τελευταία ικμάδα του Δημοκρατικού Στρατού στη Ρούμελη και η πρόελαση των αντιπάλων του, μέσα από τον θάνατο δύο ανθρώπων, γεγονός που αφήνει στον αναγνώστη την αίσθηση της χρήσης των ιστορικών εργαλείων και του μέτρου"

Μιχάλης Δ. Θεοδοσάκης "Πατέρας ύπιπότης" Ποίηση, Αθήνα 1998

Ο Μιχάλης Δ. Θεοδοσάκης, παιδί της διαλεκτικής χωριανής μας Μαργαρίτας Βιρφάκη-Θεοδοσάκη και του αξέχαστου Μήτσου Θεοδοσάκη, δύο ξεχωριστών γονιών που τα χαρίσματά τους κληρονόμησε το παιδί τους, γεννήθηκε στα Χανιά το 1956, και σπούδασε στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης απ' όπου πήρε το δίπλωμα του το 1982. Ανθρώπος πολυτάλαντος: Αρχιτέκτων, ζωγράφος, δοκιμογράφος και ποιητής, με έργο πλούσιο και πολυσχιδές. Ως ζωγράφος έχει πραγματοποιήσει πολλές εκθέσεις ζωγραφικής στην Αθήνα και στην Κρήτη, ενώ ως συγγραφέας έχει εκδώσει αρκετά βιβλία: "Κύκλος ο Πρώτος, Ερωτικός", "Κύκλος ο Δεύτερος, Φρονηματίζων", "Κύκλος Τρίτος, Προφητικός" (ποίηση και δοκίμια) "Πατέρας ύπιπότης" (ποίηση), "Προς μια φιλική κοινωνία" Φιλοσοφικοπολιτικά δοκίμια, "Μαντινάδες του Αυγούστου" Από την ποιητική συλλογή "Πατέρας ύπιπότης" ανθολογούμε και καταχωρούμε πιο κάτω, το οραίο ποίημα του, που έγραψε για την μητέρα του, την καλή μας Μαργαρίτα.

Στη μάνα μου Μαργαρίτα Θεοδοσάκη

Περήφανη θεοκυρά, μάνα μου Μαργαρίτα,
μάνα μου κάστρο της τιμής, που δεν γνωρίζεις ήττα,
μέλι η φωνή σου ρήτορας, σοφούς αποστομώνει,
κι' ο χαρακτήρας σου ήσυχος, τα που αγαπά λιγώνει,
μ' αγάπης μύριους θησαυρούς, πλούσια η ζωή να παίζει,
σαν πρώτα, με ωραίες χαρές σε γιορτινό τραπέζι...
Κάστρο γερό σεμνότητας μ' αόρατη σημαία,
την ομορφιά, και φρόνηση που μοιάζει του Οδυσσέα,
πάντα μαγεύεις την ψυχή και πάντα ζωγραφίζεις,
με χρώματα σα γιατρικά, τ' άτυχα π' αντικρίζεις,
ξέρω δε θες συνήγορο, ζούφια του ποιητή λαλιά,
θες λίγη απ' την αγάπη μας, άγγελο και συντροφιά...

Και ξέρω του πατέρα μας, του αξέχαστου αφέντη, ήσουν ταίρι λατρευτό, λεβέντισσα λεβέντη, στέμμα αγάπης ακριβής, φως αυγινής γλυκάδας, στεφάνι χρυσοσκάλιστο νύμφης Αμαδρυνάδας, που τα λαμπρά πετρώδια του, τα τέσσερά σου εγγόνια, θα σε υμνούν παράδειγμα, στα ύστερά τους χρόνια!...

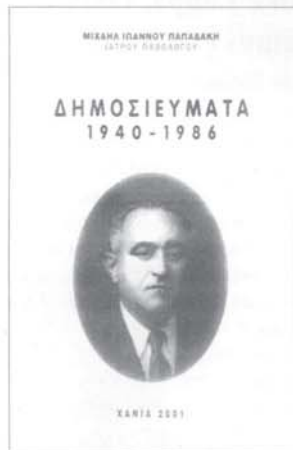

Νικόλαος Ανδρ. Μαρκάκης
“Οι άνθρωποι, τα ζώα, τα πτηνά”
Χανιά 2000

Διαβάζοντας το πρόσφατο βιβλίο του Νικόλα Μαρκάκη, με χαρά διαπιστώνουμε ξανά πως ετούτος ο πολύπειρος κι ακάματος καλαμαράς, ο αποστρατευμένος προ πολλού επαγγελματικά, που δεν αποστράτευσε όμως και την πένα του, η οποία έχει ως φαίνεται, πολλά ακόμα ενθυμήματα ν’ αποθέσει στο χαρτί, για τον ψυχισμό και τον πολιτισμό - υλικό και πνευματικό- των παλιότερων ανθρώπων

των χωριών μας, αλλά και των πολύτιμων “συνεργατών” τους, βοηθών και συμποπατηχτών τους σε μακρινές στρατιές, για δουλειές, μεταφορές και πανηγύρια: άλογα, μουλάρια, μουσκάρια, γαϊδούρια, σκυλιά και τ’ αποδέλοιπα ζωντανά... Ο πολύ μικρός χώρος της “Ελευθερόπολης”, δεν επιτρέπει άλλες αναλύσεις και αξιολογήσεις, γι’ αυτό και παραθέτουμε ένα ελάχιστο απόσπασμα από το αφήγημα “Τα βόδια”, το οποίο φανερώνει κατά τρόπο συγκινητικό και τον ειδικότερο ψυχικό δεσμό που αναπτύσσεται μεταξύ ανθρώπων και οικίστιων ζώων: τα αισθήματα αφοσίωσης και στοργής, όχι μόνο των ανθρώπων για τα ζωντανά τους, αλλά και των ίδιων των ζωντανών προς του οικείου και φίλους αφεντικούς τους. Το απόσπασμα αυτό αποτελεί και δείγμα συγγραφικής δεξιοσύνης του Νικόλα Μαρκάκη:

“Όλα τα ζώα αυτά τα βοσειδή αγαπούσαν κι εκείνα με το δικό τους τρόπο τους ανθρώπους που τα περιποιούνταν και με κάθε τρόπο εξεδήλωναν την ευγνωμοσύνη και την αγάπη τους. Εδώ θα αναφέρω ένα και μόνο περιστατικό πέρα για πέρα αληθινό. Σε κάποιο χωριό της επαρχία Αποκορώνου ο μπαρμπα-Βαγγέλης είχε δύο βόδια για τις δικές του ανάγκες στο ζευγάρισμα και στο αλώνισμα. Κάποτε το ένα από τα δύο ψόφησε και εκείνος μεγάλος στα χρόνια και αρκετά κουρασμένος από τα βάσανα της ζωής, σκέφτηκε και αποφάσισε να πουλήσει το άλλο που του είχε μείνει. Βρήκε ένα ζωέμπορο, το παζάρεψε και συμφωνήσανε σε κάποια τιμή. Έδωσε μία προκαταβολή ο χασάπης και με ένα σχοινί έδεσε το βόδι για να το πάρει. Εκείνο κατάλαβε τι είχε γίνει και τι επρόκειτο να γίνει, και αμέσως κατέβασε το κεφάλι γυρνώντας προς το αφεντικό του άρχισε να κοιτάζει παρακλητικά και από τα δυο μάτια του κυλούσανε δάκρυα στα μάγουλα του. Τα είδε ο μπαρμπα-Βαγγέλης, συγκινήθηκε αρκετά και αφού γύρισε τα χρέματα στον έμπορο του είπε πως δεν το πουλεί. Το κράτησε στο σπίτι του και ύστερα από δύο χρόνια ψόφησε και αυτό και πραγματικά το έκλαψε. Ιστορία πέρα για πέρα αληθινή”

“Μιχαήλ Ιωάννου
Παπαδάκη Δημοσιεύματα
1940-1986”
Χανιά 2001

Τα Χανιά έχουν παράδοση μακρά διαπρεπών ιατρολογίων, οι οποίοι είναι βέβαια και άριστοι γιατροί, θαμαστοί άνθρωποι και μαχητικοί ανθρωπιστές, με έργο σπουδαίο που παραδειγματίζει και φρονηματίζει τους συγκαίριούς τους, και διδάσκει πάντα τους νεότερους τους. Ένας απ’ αυτούς είναι και ο γιατρός Μιχαήλ Ι. Παπαδάκης (1896-1986). Επιστήμονας λαμπρός και ενεργός πολίτης, με λόγο, αλλά και δράση πολυσχιδή, στην οποία περι-

λαμβάνεται και η γενναία στάση του στα χρόνια της δοκιμασίας της Πατρίδας από την ναζιστική κατοχή. (Ο συντάκτης της προλογικής αυτής σημείωσης γνώρισε τον “Γιατρό” σ’ εκείνους τους δύσκολους χρόνους, και κάθε που φέρνει στη μνήμη την ωραία μορφή του, αναλογίζεται τη νηφάλια και μέστη σκέψη του, για θέματα κρίσιμα για την μοίρα και την πορεία τούτου του μαρτυρικού τόπου και των ανθρώπων του...) Τα κείμενα του διακεκριμένου εκείνου ιατρολογίου εκδόσανε πρόσφατα τα παιδιά του, η

Ηλέκτρα και ο Εμμανουήλ Παπαδάκης, λόγιος και αυτός, σαν τον πατέρα του, και ονομαστός γιατρός της “μικρής μας πόλης”. Πράξη επαινετή, πολύ χρήσιμη και στον μελετητή των νοσοτροπιών και των ιδεών εξεχόντων ανθρώπων του τόπου τούτου του ιστορικού. Για τον άνθρωπο όμως και το έργο του θα μας τα πει, με το γνωστό γλαφυρό ύφος του ο συγγραφέας Νίκος Αγγελής: “Μιχαήλ Παπαδάκης: Ο “Ιπποκράτης” του Αποκόρωνα.

Ο γιατρός Μιχαήλ Παπαδάκης έμεινε στη μνήμη του λαού, στον κεντρικό και νότιο Αποκόρωνα, σαν ένας λαμπρός γιατρός, έμπειρος, πολυμερής, “καταδεκτικός”, αφιλοκερδής και “κατεχάρης” προσώπων, οικογενειών και ιατρικών ιστορικών. Ξεγέννησε εκατοντάδες γυναίκες και γιατρούρες χιλιάδες ανθρώπους όλων των ηλικιών, άνδρες και γυναίκες. Όταν εμφανιζόταν έφιππος στα χωριά της Ρίζας, εκάτεροθεν του Φρε που ήταν η έδρα του, από το Μελιδόνι μέχρι τον Κουρνά και απ’ του Κατωμεριού, από τη Γεωργιούπολη μέχρι το Νιο Χωριό, πνοή αισιοδοξίας πλημμύριζε ασθενείς και υγιείς. Η παρουσία του προκαλούσε αγάλλιση. Τα παιδιά τον υποδέχονταν με πανηγυρικά καλωσορίσματα:

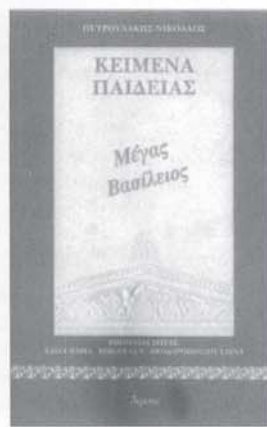
-Ηρθε ο γιατρός, ήρθε ο γιατρός!...

Ήταν μορφή ειρηνικού λαϊκού ηγέτη. Ανθρώπου που κόμιζε μια ανάσα ζωής και υγείας. Και όταν έβγαινε από κάποιο σπιτάκι γελαστός όλοι αναθυμούσαν το χαρακτηρισμό που του είχε προσάψει η θεία του η Αγγελική, η γιαγιά μου, που έμαθε και θρησκευτικά και αρχαία στο Παρθεναγωγείο του Βάμου: “Ο γιατρός μας, είναι Άγγελος της Ελπίδας...” Ήταν και γιος ιερέα σεβαστού σε όλο τον Αποκόρωνα. Για λόγους που δεν είναι του παρόντος ο Μιχαήλ Παπαδάκης έφυγε από τον Αποκόρωνα και εγκαταστάθηκε στα Χανιά. Αλλά και εκεί το ιατρείο του ήτο γεμάτο από Αποκόρωνοι! Ο Μιχαήλ προσαρμόστηκε ταχύτατα στους ρυθμούς των Χανίων. Και η μεταπολεμική αστική θητεία του ήτο λίαν επιτυχής. Ανεμείχθη στα πολιτικοδημοκρατικά πράγματα. Ανεδείχθη σε “παράγοντα” και διέπρεψε ακόμη και ως αναλύτης δια του Τύπου, των τοπικών προβλημάτων. Όταν μου ζήτησε ο αγαπητός μου εξάδελφος και μοναχός του ο Μανώλης, ο γιατρός, να γράψω έναν πρόλογο στο βιβλίο με τα κείμενα που καλύπτουν τη δημοτική και πολιτική δραστηριότητα του πατέρα του, βρέθηκα σε δύσκολη θέση. Στη δική μου μνήμη κυριαρχεί ο “Ιπποκράτης του Αποκόρωνα”, ο σοφός λαϊκός θεραπευτής. Και δεν ήθελα να αποστώ από τις αναμνήσεις μου αυτές: Εμείς οι Γετιμανοί νιώθαμε υπερήφανοι που ο Μιχαήλ Παπαδάκης ήταν γαμπρός μας. Σύζυγός του ήταν η Μαρία η γλυκιά μοναχοκόρη του μάμπρια Μανουσάκου Μανουσάκα-Λαδογιάννη και της μεγαλοπρεπέστερης γυναίκας του νομού, της Ευλαμπίας της Βολυδοπούλας. Η Ευλαμπία θαύμαζε τον γαμπρό της. Για κείνη, ήταν ο “γλυκότερος άντρας της περιοχής”. Και ψηλός και ομορφόκορμος και πολλά άλλα. Βέβαια η Ευλαμπία μπορεί να τον ήθελε ξανθό σαν τους δυο της γιους, αλλά αυτό δεν μείωσε καθόλου το θαυμασμό και τη βαθιά εκτίμηση. Στο όλο ύστερο και η κόρη της μελαγχρινή ήταν. Μια γρια Ασκυφιώτισσα, η Καρκανομπαντελίνα, που κατέβανε κάθε Νοέμβρη στο Γετίμη να μαζέψει το λαδάκι της, έλεγε, εκφράζοντας την άποψη του λαού:

-Μόνο να δε δω γιατρό μου, μου περνούνε τα πάντερμα τα ρεματικά. Και σα με χαιρετήξεις κιάλας γίνομαι τριάντα χρονά κοπελιά.

Θυμούμαι ακόμη μια... διαπίστωση του καπετάν Νικολή Μανουσάκα-Λαδογιάννη, πρώτου θείου του Μιχαήλ:

-Είδες, Μουδέ οι σκύλοι δεν τονε γαβγίζουνε. Σαν να ‘ναι δικοί του. Δεν ξέρω αν τα κείμενα που ακολουθούν φωτίζουν πλήρως την προσωπικότητα του Μιχαήλ Παπαδάκη. Αλλά σκέπτομαι ότι η ζωή του είναι γεμάτη από περιστατικά αγάπης, αυτοθυσίας, ανθρωπιάς και προσφοράς στον πάσχοντα. Νυχτερινές πορείες, με βροχές και χιόνια για να ξεγεννήσει μια γυναίκα, για να σώσει έναν ετοιμοθάνατο αγρότη. Επικίνδυνη διάβαση χειμάρρων. Πράξεις ευγενικές, ανθρωπιάς και αγάπης. Και ανέκδοτα από την αστείρευτη χιουμοριστική του φύση. Αλλά και πικρές εικόνες, τη συντριβή του, όταν έχανε τη μάχη, την άνιση, με το θάνατο που του άρπαζε τον ασθενή. Ο Μιχαήλ ζούσε και τη χαρά και τη γαριά και τη θλίψη του πλάστη. Και αυτή του η πλευρά πρέπει να φωτισθεί”. (Το κείμενο αυτό του Νίκου Αγγελή προλογίζει την έκδοση των “Δημοσιευμάτων” του Μ. Παπαδάκη).

Πετρουλάκης Νικόλαος
“Μέγας Βασίλειος”
Ατραπός [Αθήνα χ.χ]

Στη σειρά “Κείμενα των παιδείας, περιλήφθη και εξεδόθη η σημαντική μελέτη του γνωστού και καταξιωμένου συγγραφέα και παιδαγωγού Νικολάου Πετρουλάκη “Μέγας Βασίλειος”. Για τον συγγραφέα και το έργο γράφθηκαν αρκετά επαινετικά σχόλια στον αθηναϊκό και των χανιώτικο τύπο. Πιο κάτω δημοσιεύουμε απόσπασμα βιβλιοκρισίας της εκλεκτής συγγραφέως και παιδαγωγού Αθηνάς Μπλαζουδάκη - Σταυρουλάκη.

“Στα “Κείμενα Παιδείας” ένα εξαιρετικά καλάισθητο και φροντισμένο βιβλίο, ο συγγραφέας

Νίκος Πετρούλακης ταξινομεί σε κεφάλαια το απέραντο υλικό του τονίζοντας, ιδιαίτερα τις παιδαγωγικές ιδέες του Ιεράρχου, οι οποίες πηγάζουν από την περίσσεια των γνώσεων του και τις ευρύτερες μελέτες του πάνω στα κείμενα της "θύραθεν" σοφίας. Την "Ελληνικότατη" παιδεία του, για την οποία, άλλοι Πατέρες "μη ειδότες" είχαν αντίθετη γνώμη, ο Μέγας Βασίλειος, τη θεωρούσε προστάδιο, αναγκαίο, για τη βαθύτερη πνευματική και ψυχική τελείωση του ανθρώπου, γι' αυτό και παρότρυνε τους επιθυμούντες μόρφωση νέους "όπως αν εξ' ελληνικών ωφελούντο λόγων". Ιδιαίτερης παιδαγωγικής σημασίας είναι το Κεφάλαιον των "Παροιμιών" το οποίο ο συγγραφέας Πετρούλακης παρουσιάζει με εξαιρετικό τρόπο. Παροιμία εκ του (παρά + ομοίος = οδός) = σύντομα έμμετρα, ομοιοκατάληκτα αποφθέγματα, λαϊκής σοφίας, αλληγορίες ή μεταφορές, τα οποία έγραφαν οι αρχαίοι στους οδοδείκτες (στήλες ή κεφαλές Ερμού). Είναι προφανής ο διδακτικός και παιδαγωγικός χαρακτήρας των, και ο Μ. Βασίλειος τις χρησιμοποιούσε συχνά στο λαϊκό ακροατήριο του. Παιδαγωγικές ιδέες υπάρχουν επίσης στα "Ασκητικά" όπου ο Ιεράρχης Ασκητής, έχει θεσπίσει νόμους, κανόνες, μοναστική ζωή, εκπαίδευση χριστιανική των παιδιών, που φοιτούσαν σε μοναστηριακά σχολεία, ποιές για παραπτώματα, "επιβαλλόμενες με αγάπη". Εξαιρούνται οι αρετές του μοναστικού βίου, η ταπεινότητα, η υπακοή, η ακτημοσύνη, η θέωση και υπεράνω όλων, η Αγάπη (Ο Θεός αγάπη εστί). Ο Μ. Βασίλειος είχε πολύ εγκύψει στα θέματα της εκπαίδευσης. Διακαής του πόθος η ίδρυση καλών σχολείων, από τα οποία θα έβγαιναν πολίτες ενάρετοι και χρήσιμοι. Θυμιάζομε τις ιδέες του για τη γενική παιδεία, τα όρια της αγωγής, το ρόλο και την προσωπικότητα του δασκάλου, την ψυχολογία του μαθητή. Με τις γνώσεις του της ατομικής ψυχολογίας επηρέασε τους μεταγενέστερους χριστιανούς παιδαγωγούς. Επίσης τις διδακτικές του αντιλήψεις, και τις μορφές διδασκαλίας, τις οποίες ο ίδιος εφάρμοσε (την εποπτική του Κεμένιου, την απορηματική του Σωκράτη, τη σιωπή του Πυθαγόρα, την αλληλοδιδακτική του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη). Ο ίδιος έχει διατρέψει τα σχολεία σε τέσσερις βαθμίδες εκπαίδευσης με πρώτο το σχολείο της μητέρας (1-7 ετών), όπου η μάνα παρακολουθεί και μορφώνει το παιδί της στα πρώτα του χρόνια, 2ον το σχολείο των ιερών γραμμάτων (μοναστηριακά), 3ον της θύραθεν παιδείας (άνω των 14 ετών) και 4ον η Τριτοβάθμια πανεπιστημιακή εκπαίδευση. (Πανδιδακτήριο Κων/πολης Σχολές: Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, Ανδρου, Καισαρείας, Νικαίας, Γάζας Βηρυτού). Μεγάλη η ακμή των Σχολών αυτών και σπουδαίοι οι φιλόσοφοι που διδάξαν σ' αυτές (Θεμιστοίος - Λιβάνιος). Το έργο του Μ. Βασιλείου ήταν απέραντο. Εκτός από τα αναφερθέντα έγραψε κείμενα Δογματικά-Ερμηνευτικά. Ομιλίες, Ηθικά και ασκητικά, επιστολές και Λειτουργικά, παρότι ήταν ασκητικός και ασθετικός. Ο συγγραφέας Ν. Πετρούλακης κατόρθωσε με τρόπο γλαφυρό, "τερπνόν", ενδιαφέροντα και παιδευτικό, όπως το συνηθίζει, να μας κάνει κοινωνούς αυτού του θησαυρού έστω αποσπασματικά. Η εργασία του είναι μια κοινωνική προσφορά, που στέφθηκε με επιτυχία. Κατανοούμε το λόγο, που επέλεξε να παρουσιάσει πρώτον στη σειρά "Κείμενα Παιδείας" αυτόν τον κορυφαίο χριστιανό λόγο και παιδαγωγό που συνέζησε με το αρχαίο ελληνικό πνεύμα με το χριστιανικό κι' έπλασε τον δικό του Έλληνα χριστιανό πολίτη. Η εργασία αυτή αποτελεί πρότυπο για την παρουσίαση ανάλογων βιβλίων, που θα βοηθήσουν γονείς και δασκάλους, ενώ ο ίδιος αποδεικνύεται ακάματος μελετητής, άξιος των ευχαριστιών της κοινωνίας"

"Χανιώτικα Νέα" 18-3-2001

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ	
ΑΡΧΗ: ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ	
ΕΣΤΙ ΤΕΛΟΣ ΑΥΤΟ	
1. Σύνταξη	100%
2. Διεύθυνση	100%
3. Διοίκηση	100%
4. Διοργάνωση	100%
5. Διοργάνωση	100%
6. Διοργάνωση	100%
7. Διοργάνωση	100%
8. Διοργάνωση	100%
9. Διοργάνωση	100%
10. Διοργάνωση	100%
11. Διοργάνωση	100%
12. Διοργάνωση	100%
13. Διοργάνωση	100%
14. Διοργάνωση	100%
15. Διοργάνωση	100%
16. Διοργάνωση	100%
17. Διοργάνωση	100%
18. Διοργάνωση	100%
19. Διοργάνωση	100%
20. Διοργάνωση	100%
21. Διοργάνωση	100%
22. Διοργάνωση	100%
23. Διοργάνωση	100%
24. Διοργάνωση	100%
25. Διοργάνωση	100%
26. Διοργάνωση	100%
27. Διοργάνωση	100%
28. Διοργάνωση	100%
29. Διοργάνωση	100%
30. Διοργάνωση	100%
31. Διοργάνωση	100%
32. Διοργάνωση	100%
33. Διοργάνωση	100%
34. Διοργάνωση	100%
35. Διοργάνωση	100%
36. Διοργάνωση	100%
37. Διοργάνωση	100%
38. Διοργάνωση	100%
39. Διοργάνωση	100%
40. Διοργάνωση	100%
41. Διοργάνωση	100%
42. Διοργάνωση	100%
43. Διοργάνωση	100%
44. Διοργάνωση	100%
45. Διοργάνωση	100%
46. Διοργάνωση	100%
47. Διοργάνωση	100%
48. Διοργάνωση	100%
49. Διοργάνωση	100%
50. Διοργάνωση	100%

"Συνεταιριστική Πορεία"

Ένα ειδικό για αγροτικά και συνεταιριστικά θέματα περιοδικό έφθασε στην εφημερίδα μας, η "Συνεταιριστική Πορεία", η οποία διανύει ήδη το 16ο έτος από την έκδοσή της - ευχή μας: να τα χιλιάσει! - Το περιοδικό είναι τρίμηνη έκδοση της "Εταιρείας των φίλων του Συνεταιρισμού", νους και ψυχή της οποίας είναι ο Πρόεδρος της και εκδότης-Διευθυντής του περιοδικού, Γιώργος Στελλιανάκης, πρόην Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Γεωργίας. Από το καλό και χρήσιμο αυτό περιοδικό αναδημοσιεύουμε το πολύ ενδιαφέρον άρθρο του δικηγόρου Μιχάλη Δερμιτζάκη, καθώς και ενδιαφέρουσες επίσης ειδήσεις για το ελληνικό σπαράγγι:

Το περιβάλλον εκπέμπει S.O.S. Η φύση εκδικείται

Άρθρο του ΜΙΧΑΗΛ ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗ
Δικηγόρου Αθηνών

Η Διεθνής Κοινότητα το 1997 συμφώνησε το πρωτόκολλο του Κιότο που υπέγραψε αργότερα και ο Πρόεδρος Κλίντον, με το οποίο επέβαλε στις ανεπτυγμένες χώρες τη μείωση των αερίων θρακας και άλλων, που προκαλούν παγκόσμιο το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Με τον τρόπο αυτό αποσκοπούσε στη σταδιακή, αλλά σταθερή προσαρμογή του περιβάλλοντος της γης και της ισορροπίας του παγκόσμιου οικοσυστήματος. Αυτά συμφωνήθηκαν στο πανέμορφο Κιότο, την αρχαία αυτή πρωτεύουσα της

Ιαπωνίας, πριν από πέντε χρόνια. Στη χώρα μας όμως, δυστυχώς, τα τελευταία χρόνια, το φυσικό περιβάλλον οδηγείται συστηματικά και μεθοδευμένα στην καταστροφή και τον αφανισμό. Οι συνεχείς πυρκαγιές των δασικών και αγροτικών μας εκτάσεων, η αδιαφορία της πολιτείας για την άμεση αναδόσωση τους, η δραματική μείωση των βροχοπτώσεων, ως αποτέλεσμα του αφανισμού του δασικού μας πλούτου, οι αλόγιστες και ιδίως σε προεκλογικές περιόδους νομομοποιήσεις αυθαίρετων για ικανοποίηση φτηνών και πρόσκαιρων κομματικών συμφερόντων, η ανακατανομή του δασικού πλούτου με τη μορφή του αναδαμίου της γης, η ατελεύθερωση των σχεδίων των οικοδομικών συνεταιρισμών, η απληστία των οικοπεδοφάγων και η αδηφαγία των καταπατητών δημοσίων εκτάσεων, τα βιομηχανικά απόβλητα και αέρια που ρυπαίνουν καταστροφικά ξηρά, θάλασσα και αέρα και κυρίως η έλλειψη οικολογικής ευαισθησίας, τόσο από μέρος της πολιτείας και των οργανισμών της, όσο και των ίδιων των πολιτών, είναι μερικοί μόνο απ' τους λόγους που το οικοσύστημα μας συνεχώς αφανίζεται και το φυσικό μας περιβάλλον συστηματικά καταστρέφεται. Θα περίμενε κανένας πως με την αναθεώρηση του Συντάγματος η Βουλή θα θωράκιζε το φυσικό μας περιβάλλον. Η διατύπωση όμως του αναθεωρημένου άρθρου 24, αφήνει περιθώρια "αλλαγής χρήσης των δασών και των δασικών εκτάσεων", όπως αναφέρει σε ανακοίνωση της η W.W.F. Ελλάς και έχει ξεσηκώσει θύελλα αντιδράσεων από συλλογικούς φορείς, που είχαν αντιδράσει στην τροποποίηση του. Και είναι μεν γεγονός πως το Συμβούλιο της Επικρατείας, χρόνια τώρα, αποδεικνύοντας έμπρακτα την οικολογική του ευαισθησία, στέκεται εμπόδιο και υψώνει ασπίδα σωτηρίας στην επιχειρούμενη προσπάθεια μιας ξέφρενης και ασύδοτης καταστροφής του περιβάλλοντος και των δασικών μας εκτάσεων. Η Ελλάδα όμως οφείλει να προσαρμόσει την πολιτική της για το περιβάλλον μέσα στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης, αν πραγματικά το επιθυμεί να μη γίνουμε σε λίγο η Σαχάρα της Ευρώπης. Γιατί μέχρι σήμερα το περιβάλλον εκπέμπει δραματικά S.O.S. Και η φύση αμείλιχα εκδικείται.

Το Ελληνικό σπαράγγι

Ένα από τα αγροτικά προϊόντα που έχουν αξιολογηθεί παρουσία όσον αφορά στη διάθεση της παραγωγής του στην αγορά, εξασφαλίζοντας ικανοποιητικό εισόδημα στους καλλιεργητές, αποτελεί το σπαράγγι. Είναι ένα από τα προϊόντα που κατέχουν εξέχουσα θέση στις ελληνικές εξαγωγές αγροτικών προϊόντων. Παρόλα αυτά, μείωση παρουσίασε την τελευταία διετία η καλλιέργεια σπαραγγιού. Οι καλλιεργηθείσες εκτάσεις μειώθηκαν κατά 20% την διετία 1999-2000 ενώ ο όγκος παραγωγής κατά 20-25%. Η μείωση της καλλιέργειας οφείλεται κατά κύριο λόγο στην παλαιότητα - ωρίμανση των φυτειών, στην τεχνική των καλλιεργειών - καθώς και στο ότι η αντικατάσταση των φυτειών απαιτεί μεγάλο χρονικό διάστημα. Σημαντική παράμετρος της πτωτικής πορείας των καλλιεργειών ήταν και η υποχώρηση των τιμών των ελληνικών σπαραγγιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την τελευταία διετία εξαιτίας του ανταγωνισμού που δέχθηκαν από εκείνα της Γερμανίας, Γαλλίας, και Ισπανίας. Το ενθαρρυντικό για φέτος είναι ότι όλες οι ανταγωνίστριες χώρες Ισπανία και Γαλλία έχουν όμως παραγωγές ενώ η γερμανική παραγωγή σπαραγγιού, πλήττεται από τις κακές καιρικές συνθήκες που επικρατούν εκεί. Η καλλιεργούμενη έκταση στην επαρχία Νέστου, καταλαμβάνει 8.600 στρέμματα, παρουσιάζοντας σταδιακή ανάκαμψη, ενώ οι τιμές κυμαίνονται μεταξύ 6 με 8 γερμανικά μάρκα.

Siphis Ioannis Petrakis

"Das Antike Lappa. Omnia mundi Fumus et umbra"

["Η Λάππα του Θρύλου και της φαντασίας"]

Ολοκληρώνοντας την σημερινή παρουσίαση βιβλίων που είχαν την καλοσύνη να μας στείλουν οι συγγραφείς τους, τους οποίους και ευχαριστούμε θερμά, πρέπει να σημειώσουμε την μετάφραση και έκδοση στα γερμανικά του βιβλίου του γνωστού συγγραφέα και εκπαιδευτικού, Σήφη Ι. Πετράκη "Η Λάππα του Θρύλου και της Φαντασίας". Στην ελληνική έκδοση του ωραίου αυτού

βιβλίου και στην εμπνευσμένη εικονογράφηση του από τον αδελφό του συγγραφέα, τον ζωγράφο, σκίτσογράφο και εκπαιδευτικό, Χρίστο Ι. Πετράκη, είχαμε εκτενέστερα αναφερθεί στο φύλλο αρ.10/1998 της "Ελευθερόπολις" θα θέλαμε όμως τώρα να εκφράσουμε ξανά τη χαρά μας που το βιβλίο πέταξε πέρα από τους ελληνικούς ορίζοντες, κι έφτασε και ιστα χώρα του καλλιεργημένου Γερμανού αναγνώστη.

Ένα απ' τα σκίτσα του Χρίστου Ι. Πετράκη, τα οποία εικονογραφούν και την γερμανική έκδοση του βιβλίου του Σήφη Ι. Πετράκη "Η Λάππα του Θρύλου και της φαντασίας."

Τα Ημερολόγια του 2002

Πήραμε κιόλα το πρώτο ημερολόγιο, από την ομάδα "Ζωγραφική με το στόμα και το πόδι", συνοδευόμενο από μια σειρά Χριστουγεννιάτικες κάρτες και από μια ευγενική επιστολή από τον Καλυβιανό κοντοχωριανό μας, και παλιό καλό φίλο, Ηλία Ραυτόπουλο.

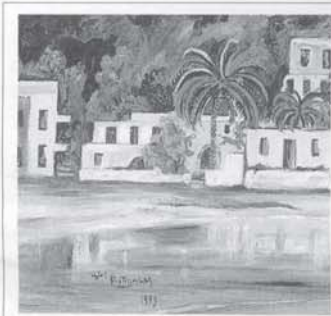
Αγαπητοί μας φίλοι

Όπως γνωρίζετε είμαστε μία ομάδα αναπήρων καλλιτεχνών που δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τα χέρια μας και έχουμε μάθει να ζωγραφίζουμε κρατώντας το πινέλο με το στόμα ή το πόδι.

Θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για το ενδιαφέρον που δείχνετε στη μεγάλη μας αυτή προσπάθεια.

Η υποστήριξη σας μας βοηθά στον διαρκή αγώνα μας να ζήσουμε μία δημιουργική και αξιοπρεπή ζωή και να είμαστε οικονομικά ανεξάρτητοι. Εργαστήκαμε σκληρά την περασμένη χρονιά και δείγμα της δουλειά μας μπορείτε να δείτε στις κάρτες, και στο καινούργιο ημερολόγιο του 2002 που σας στέλνουμε.

Η τιμή των καρτών και του ημερολογίου είναι 3.900 δραχ. Ελπίζουμε ότι αφού λάβετε υπ' όψη σας την αισθητική, την ποιότητα, τον μοναδικό τρόπο που δημιουρ-

ΙΟΥΛΙΟΣ						
ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΙ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Από το ημερολόγιο ο μήνας Ιούλιος με θέμα από ένα αυθεντικό πίνακα ζωγραφισμένο με το στόμα από τον Ηλία Ραυτόπουλο. "Λουτρό - Σφακιά Κρήτης".

γήθηκαν και τον σκοπό που εξυπηρετούν θα θελήσετε να μας στείλετε το αντίτιμο τους. Φυσικά δεν έχετε καμία υποχρέωση να αγοράσετε ή να επιστρέψετε τις κάρτες μας.

Εκ μέρους όλων των συναδέλφων μου σας ευχαριστώ και πάλι για την υποστήριξη σας και σας εύχομαι καλά Χριστούγεννα και ευτυχισμένο τον καινούργιο χρόνο

Με αγάπη

Ηλίας Ραυτόπουλος

Ο Ηλίας Ραυτόπουλος γεννήθηκε το 1958 στα Χανιά Κρήτης. Ήταν φοιτητής στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, όταν ένα ατύχημα με αυτοκίνητο προκάλεσε παράλυση των άνω και κάτω άκρων. Αρχισε να ζωγραφίζει με το στόμα το 1986. Έχει λάβει μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις κι έχει κάνει δύο ατομικές εκθέσεις στα Χανιά με μεγάλη επιτυχία. Ζει και εργάζεται στα Χανιά με μεγάλη επιτυχία και έχει εμφανισθεί επανειλημμένως στην τηλεόραση. Μια προσπάθεια που αξίζει κάθε υποστήριξη.

Εκδήλωση της Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου

Με μεγάλη επιτυχία έγινε στις 2 Δεκεμβρίου, στους φιλόξενους χώρους της Κρητικής εστίας, πολλαπλή πολιτιστική εκδήλωση της Ομοσπονδίας Σωματίων Αποκορώνου. Στην εκδήλωση έγιναν οι εξής ομιλίες :

Από τον Παναγιώτη Καμηλάκη, Ερευνητή του Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών,

με θέμα : "Η λαϊκή παράδοση στον Αποκόρωνα ύλη και τώρα"

Ομίλου "Ο Αποκόρωνας", Μουσική - Χοροί από το Φοιτητικό Συγκρότημα του Ιδρύματος "Κρητική Εστία". Μετά την εκδήλωση ακολούθησε Κρητικό κέρασμα.

Η ταυτότητα του Ομίλου

Ο Καλλιτεχνικός Όμιλος "Ο Αποκόρωνας" ιδρύθηκε στα Χανιά 28 Ιουνίου 1983 και στεγάζεται σήμερα

Φωτογραφία από το αρχείο του Ομίλου

Ομάδα Ριζίτικου τραγουδιού του Καλλιτεχνικού Ομίλου "Ο ΑΠΟΚΟΡΩΝΑΣ"

Τον Θεοχάρη Μιχ. Προβατάκη, Καθηγητή, Διευθυντή - Συντονιστή του Υπουργείου Πολιτισμού, με θέμα: "Το ριζίτικο τραγούδι και οι εκφραστές του".

Τον Μανώλη Νικολοΐδη, Δικηγόρο, πρόεδρο του Καλλιτεχνικού Ομίλου "Ο Αποκόρωνας", με θέμα: "Το συγγραφικό έργο τριών συγγραφέων και η προσφορά τους στον Κρητικό Λαϊκό πολιτισμό, αναφερόμενος στους συγγραφείς 1) Νίκο Μαρκάκη, Εμπρόσνερος. 2) Σήφη Πετράκη, Ασή Γωνιά.3) Γιάννη Τζγκουνάκη (Γριβγιάννη), Τζιτζιφιές, στους οποίους απονεμήθηκαν στη συνέχεια τιμητικά διπλώματα.

Ακολούθησε καλλιτεχνικό πρόγραμμα, Ριζίτικα, από την Ομάδα ριζίτικου τραγουδιού του Καλλιτεχνικού

στο δημοτικό σχολείο του χωριού Τζιτζιφιές Αποκορώνου. Είναι Σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Στους σκοπούς του περιλαμβάνονται η διαφύλαξη και διάδοση της Κρητικής Μουσικής Παράδοσης, του Ριζίτικου τραγουδιού, του χορού και των ηθών και εθίμων του τόπου μας.

Στα 18 χρόνια της δράσης του έχει πραγματοποιήσει πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις και έχει συμμετάσχει σε εκδηλώσεις λαϊκού πολιτισμού στην Κρήτη, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Τέλος, έχει ηχογραφήσει ριζίτικα τραγούδια και έχει εκδώσει βιβλία ιστορικού και λαογραφικού περιεχομένου.

Οι φίλοι μας οι Αμερικανοί και το ΝΑΤΟ

Άφησαν τα Βαλκάνια και πήγανε πιο κάτω, και κάμαν τον αραβικό τον κόσμο άνω κάτω. Το Αφγανιστάν σφυροκοπούν με τα αεροπλάνα, κι εις την τηλεόραση μας δείχνουνε τα πλάνα. Και τον Μπιν Λάντεν ψάχνουνε να βρουνε όπως - όπως, μα όλοι ματαιοπονούν άδικα πάει ο κόπος. Θέλουν να πάρουν εκδίκηση για τους χαμένους πύργους, μα θα μας βάλουν σε μπελά και μας και αυτούς του ίδιους. Τρόφιμα τους εστέλνουνε γιατί 'ναι πεινασμένοι, κι ύστερα τους σκοτώνουνε να πάνε χορτασμένοι. Κι Αφγανόι δεν κάθονται με χέρια σταυρωμένα, άνθρωρα τους ταχυδρομούν και με τα συστήματα.

Μα μένα δεν μ' αρέσουνε τούτες οι βιασιότητες, κι μεν κι δε να αφήσουνε τούτες τσι ηλιθιότητες. Οι πόλεμοι κι σκοτωμοί δε φέρνουν αποτελέσματα, μόνο κακά κι συμφορές είναι τα ξεμπερδέματα. Γι' αυτό και 'γω τους συνιστώ κι δυο να σταματήσουν, και της ειρήνης το δενδρί κι δυο να το ποτίσουν. Τα μάτια μου, βουρκώνουνε, φίλοι μου σας το λέω, και ώρες - ώρες μου 'ρχεται να κάθομαι να κλαίω. Σαν Έλληνας και κρητικός κι Αρμενιανός απούμαι, όταν θαρώ τις συμφορές τούτες στεναχωρούμαι

Σταύρος Λυκάκης

Η μέρα με τα πολλά κανονίσματα

Όλα τα καλοκαίρια της παιδικής μου ηλικίας τα περνούσαμε στους Αρμένους. Κατεβαίναμε όμως μάλλον αργά, γιατί περιμέναμε να περάσει η γιορτή του αδελφού μου, που ήταν μέσα στο κατακαλόκαιρο. Σαν συνέπεια της αργοπορημένης άφιξης αλλά και γιατί επιμέναμε να πάρουμε μαζί μας καρύδια και σταφίδα, ήμασταν πάλι απ' τις τελευταίες οικογένειες που άφηναν το χωριό.

Σ' αυτό το κείμενο θέλω να σταθώ στη μέρα του αποχαριστισμού, στην τελευταία μέρα της παραμονής μας στην Κρήτη που όλοι ξέραμε ότι αφήναμε πίσω μας πρόσωπα και πράγματα που στην καλύτερη περίπτωση θα τα ξαναβλέπαμε σε έντεκα μήνες.

Εκείνη την μέρα λοιπόν, η μητέρα μου ξυπνούσε ακόμα πιο πρωί, την ενδιέφερε να προλάβει μερικούς χωριανούς που, περαστικοί από το σπίτι για τις δουλειές τους, θα αναλάμβαναν να μας προμηθεύσουν με κάτι διαφορετικό ο καθένας, όλοι τρόφιμα δηλαδή, ή να πάνε κάποιο μήνυμα σε άλλο πρόσωπο γι' ανάλογο σκοπό.

Η έξαψη της προετοιμασίας ήταν έκδηλη. Από την ώρα του πρωινού καταλαβαίναμε και εμείς τα παιδιά ότι η μέρα δεν θα είναι και τόσο ανέμελη. Πηγαίναμε αργότερα για μπάνιο αλλά δεν το χαριστιόμασταν. Η μάνα αγχωμένη. Ήταν φανερό ότι ήθελα αυτό το χρόνο να τον διαθέσει αλλού αλλά να μας στερούσε και το μπάνιο δεν το άντεχε.

Στη μεσημεριανό φαγητό κάτι τηγανητό και πρόχειρο, το ψυγείο έπρεπε να αδειάσει. Το απομνημόνευο κρίβραμε για ύπνο αλλά τι ύπνο να κάνεις πάνω στα καλύμματα των κρεβατιών, τα σεντόνια στέγνωναν στην απλώστρα και τα περίμενε το σίδερο για να πάρουν τις θέσεις τους στα συρτάρια, ενώ συνέχεια ακούγαμε τους ψιθύρους της μητέρας μου με τους συγγενείς και γνω-

στούς που βοηθούσαν στο μάζεμα των προμηθειών. Απλά δεν ήμασταν στα πόδια της.

Βεβαίως όλη η προετοιμασία είχε και τις αναποδιές

Όμως, λίγο το ένα, λίγο το άλλο, όλα αυτά έφερναν κάποιον εκνευρισμό και ο γενικός ρυθμιστής της ημέρας μπαίνονόβγαυε στο σπίτι και μονολογούσε διάφορα.

Το πρώτο ταξί των Αρμένων και ο οδηγός του Λευτέρης Τερεζάκης, το 1948, στην πλατεία των Αρμένων. Φωτογραφία από το αρχείο του Ελευθερίου Τερεζάκη.

της. Η νταμιτζάνα δεν είχε φτάσει ακόμα σ' αυτόν που είχε χρωσθεί το κρασί, κάτι αγνά που τα είχαμε για σίγουρα εντέλει οι κότες είχαν άλλη άποψη και τέτοια.

Όταν σηκωνόμασταν απ' το κρεβάτι, η μικρή αυλή

☞ συνέχεια στη σελίδα 13

ΑΡΜΕΝΙΑΝΑ ΓΛΥΚΑ (και τη γλύκα τους να 'χετε, αναγνώστες μας)

Μελομακάρονα

Υλικά

640 γραμμάρια λάδι
320 γραμμάρια ζάχαρη
160 γραμμάρια αλισίβα
Χυμό τριών πορτοκαλιών και τη φλούδα τους ξυσμένη
Ξύσμα ενός λεμονιού
Αρκετή φλούδα μανταρινιού ψιλοκομμένη
Ένα φλιτζάνι του καφέ κονιάκ
Μία κοφτή κουταλιά της σούπας σόδα, την οποία διαλύουμε στο κονιάκ
Μισή κουταλιά του γλυκού κανέλα αλεσμένη
Μισή κουταλιά του γλυκού γαρίφαλο αλεσμένο
Ενάμισι, περίπου, κιλό αλεύρι.
Για το σιρόπι
2 φλιτζάνια μέλι
2 φλιτζάνια ζάχαρη
2 φλιτζάνια νερό
2 φλούδες κανέλα

Εκτέλεση

Ανάμιξη και δούλεμα υλικών

Δουλεύουμε το λάδι με το χέρι, μία ώρα το λιγότερο.

Ρίχνουμε από λίγη-λίγη την αλισίβα, και μετά τα υπόλοιπα υλικά, με τελευταίο το αλεύρι, από λίγο-λίγο και αυτό. Τα ζυμώνουμε καλά, προσέχοντας στη ζύμη να μην μείνει κανένας σβόλος από αλεύρι.

Πλάσιμο της ζύμης, Ψήσιμο

Κόβουμε σε μικρά κομμάτια τη ζύμη, τα οποία πλάθουμε δίνοντάς τους ωοειδές σχήμα. Τα τοποθετούμε μετά σε λαμαρίνα ελαφρά βουτυρωμένη ή στρωμένη με μία βουτυρωμένη λαδόκολα. Βάζουμε κατόπιν την λαμαρίνα στην μεσαία σχάρα του φούρνου, όπου τα ψήνουμε επί 20-25 λεπτά, σε 200 βαθμούς C.

Μέλωμα

Ετοιμάζουμε το σιρόπι βράζοντας τα υλικά (μέλι, ζάχαρη, κανέλα, νερό). Ξαφρίζουμε το σιρόπι και βάζουμε στην κατσαρόλα λίγα-λίγα τα μελομακάρονα όπου τα αφήνουμε για 3-4 λεπτά. Στην πιατέλα που θα τα απλώσουμε μετά, τα αφήνουμε λίγο για να κρυσώσουν και κατόπιν τα περιχύνουμε με το καυτό σιρόπι. Τέλος, τα πασπαλίζουμε με τριμμένο καρύδι.

Λαδοκούλουρα

Υλικά

Ενάμισι φλιτζάνι τσαγιού ζάχ
Δυόμισι φλιτζάνια τσαγιού λά
Ενάμισι φλιτζάνι τσαγιού νε
Μία κουταλιά του γλυκού σό
Ένα κιλό αλεύρι
Χυμό ενός λεμονιού

Εκτέλεση

Δουλεύουμε το λάδι με τη ζάχαρη, προσθέτοντας νερό, στο οποίο έχουμε βράσει τον χυμό του λεμονιού. Το αλεύρι το προσθέτουμε στο τέλος. Πλάθουμε τα κουλουράκια και τα ψήνουμε σε φούρνο μέτρια θερμασμένο.

Κουλουράκια κανέλας

Χρησιμοποιούμε την ίδια συνταγή των λαδοκούλουρων, προσθέτοντας απλώς στο νερό εκτός από το λεμόνι πέντε φλούδες κανέλας που βράζουμε σε σιγανή φωτιά επί δέκα λεπτά.

☞ συνέχεια από τη σελίδα 12

Χαρά σ' εμάς

είχε αρχίζει να γεμίζει από ανθρώπους που κυρίως είχαν έρθει για να μας κατευοδώσουν.

Παράλληλα, αρκετά έτοιμα μπαγκάζα είχαν βγει απ' το σπίτι και περιμέναν δεμένα στην αυλή. Ο συντονισμός κορυφωνόταν, οι ερωτήσεις, αν έγινε το ένα, αν είδες τον τάδε και τι σου είπε, έπεφταν βροχή. Κάποιες παραγγελίες για μερικά θέματα, άσχετα με την δική μας αναχώρηση, που έμεναν εκκρεμεί, λεγόντουσαν δύο και τρεις φορές. Ακολουθούσαν ισάριθμες καθησυχαστικές διαβεβαιώσεις. Η συγκίνηση έφτανε στο φόρτε της.

- Αργυρώ να προσέχεις το πόδι σου! Και αμέσως μετά άλλη παρέμβαση για το ίδιο θέμα σε άλλο πρόσωπο άμεσα εμπλεκόμενο.

- Κωστή να βρεις άλλον να πηγαίνει στα ζώα. Η Αργυρώ δεν είναι για πολλά πάνω -κάτω....

Βλέπεις, έλλειπε και το τηλέφωνο και οι έντεκα μήνες γι' αυτά τα πρόσωπα, που είχαν περάσει μαζί σου διάφορες καταστάσεις στο παρελθόν, ήταν υπόθεση.

Για να πω την αλήθεια, κρασί, καρύδια, τυρί, μέλι, χόρτα δεν μου έλεγαν και πολλά πράγματα. Αποζημιωνόμουν όμως με τ' αυγά που τελικά συμπεριλαμβανόντουσαν στις αποσκευές μας κι ενδόμυχα αναρωτιόμουν γιατί αυτός ο τόπος να μη βγάξει και πατάτες.

Το κορνάρισμα του Λευτέρη μου έφερνε κάποια ανακούφιση γιατί καταλάβαινα ότι όλα αυτός ο αναβρασμός θα έβρισκε διέξοδο.

Το φόρτωμα τώσων αποσκευών ήθελε μελέτη και εμπειρία. Στο ταξί ήταν η πρώτη φορά που η μάνα εκείνη τη μέρα καθόταν για περισσότερο από πέντε λεπτά και αυτή η ανάπαυση την βοηθούσε να τσεκάρει αν πράγματι είχαν γίνει πράξη όσα είχε το πρωί στο μυαλό της. Ε, όσο να ναί όλο και κάποια χαιρετίσματα, κάποια συνώνυμη για μια επίσκεψη που δεν έγινε αναλάμβανε να μεταφέρει ο Λευτέρης.

Και μετά στο λιμάνι η καταμέτρηση:

- Τρεις βελίτσες, τέσσερις κούτες, δύο καλάθια, δύο νταμιτζάνες, τα καρύδια και οι κότες. Εντάξει Τασία ;

- Η μαύρη τσάντα η μεγάλη είναι για τη καμπίνα, η μπλε σακούλα είναι για το ψυγείο.

Το παρήγορο ήταν ότι τα δικά μας μπαγκάζα δεν αποτελούσαν εξαίρεση. Παντού γύρω σου έβλεπες αυτά τα χαριτωμένα βουναλάκια και ίσα-ίσα υπήρχε ένας διάδρομος τεσσάρων -πέντε μέτρων για τ' αυτοκίνητα που ταξίδευαν.

Στο καράβι και μετά στο ταξίδι ερχόταν η χαλάρωση. Πάντα εντυπωσιαζόμουν και χάζευα στην κατάληψη του καταστρώματος από τους τουρίστες με του υπνόσακους τους.

Το πρωί στον Πειραιά περίμενε ο πατέρας. Τον είχαμε επιθυμήσει αλλά εκείνη τη στιγμή εκείνο που κυρίως εκτιμούσαμε ήταν η βοήθεια του στην τελική φάση αυτής της πραγματικά έντονης εμπειρίας.

Χρήστος Ιων. Τερεζάκης

Με ανακοίνωσή του ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του Εξαθέσιου Δημοτικού Σχολείου Νιο Χωριού, το οποίο καλύπτει και το χωριό μας, διαμαρτύρεται για την πρόθεση των Διευθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την πρόθεση της να μετακινήσει ένα εκπαιδευτικό από το σχολείο για να καθύψει ανάγκες άηθου σχολείου.

Γυρίζω απ' τη δουλειά μου κουρασμένη και κακό-κεφη. Η εφημερίδα που κρατώ στα χέρια μου ξεχειλίζει απ' το κακό που περίσσεψε στις μέρες μας κι απ' τον πόλεμο που βρικόλακασε, ξεσκίζει τα σπλάχνα της γης και μαγαρίζει τους ουρανούς και την ψυχή μας...

Μπαίνω στο σπίτι μου, βλέπω την "Ελευθερόπολι" να περιμένει πάνω στο τραπέζι και αλλάζει η διάθεση μου. Πετώ μάνι-μάνι ότι με βαραίνει τσάντες, ζακέτα και ημερήσιο τύπο κι αρχίζω να την ξεφυλλίζω.

Ανυπόμονη η ματιά μου πετά άταχτα από γραφτό σε γραφτό κι από φωτογραφία σε φωτογραφία.

Χαϊδεύω με θλίψη αυτούς που μας έφυγαν. Το Δημήτρη, το Χρήστο, την Παυλομαρία. Με κατακλύζει νοσταλγία και συγκίνηση και ψάχνω πίσω από τις ολόισιες ματιές και τα ζεστά χαμόγελα, όμορφες στιγμές και αναμνήσεις...

Ο Δημήτρης γελαστός - γελαστός. Πάντα γνωστικός και μετρημένος. Δεν προλάβαινε ν' ανοίξει το στόμα του και σ' είχε καλημερίσει η ψυχή του, μέσ' από τη ζεστασιά που έβγαλε απ' τα μάτια του. Θαρρώ πως τον βλέπω στο σπίτι του παπά και του Κωστή, να κάθεται δίπλα στη Δήμητρα, και να χαιρέται συγκρατημένα τα χωράτα και τα ξεφαντώματα μας...

Παρακάτω ο Χρήστος καθάλα στο γαϊδουράκι του. Ζεστή καρδιά κι ο Χρήστος. Πόρτα ανοιχτή ο ίδιος και το σπίτι του μέχρι το τέλος της ζωής του. Θυμάμαι τη βραδιά που κατέβηκαν από τη Ρίζα οι δικοί μας και τελείωσαν το προξενικό. Το γάμο του, ύστερα. Μπροστά ο Χρήστος κι η Μαρίκα κι από πίσω Γονιώτηδες, Παπαδάκηδες, Γαβριλίδες, Καλλιβρέτηδες, γειτόνοι, χωριανοί σε μία μεγάλη χαρούμενη πομπή που κατηφόριζε απ' τη μεσοχωριά για την εκκλησία και τον "Πλάτανο".

Πέρασαν τα χρόνια, αλλάζουμε κι εμείς και το χωριό. Εκείνο που δεν άλλαξε ήταν ο Χρήστος πάνω στο γαϊδουράκι του να χαιρετά, να παρακαλεί και πάντα να παραπονιέται. "Πότε μωρέ θα περάσετε από το σπίτι... Να φύγετε θέλει και δεν θα προλάβετε πάλι...".

Στην διπλανή σελίδα η Παυλομαρία. Στοργική κόρη, άξια αδελφή, αγαπημένη θεία, γειτόνισσα παλιά και φιλενάδα καρδιακή της μάνας μου... "Κατερίνη, πούσαι μωρή Κατερίνη..." ακούω βραχνή και χαρούμενη τη φωνή της. Μια αγκαλιά σκέφτομαι, και δύο απλωμένα χέρια, λάβετε, φάγετε, μάνα, πατέρα, αδέρφια, αδερφή κι αγαπημένα μου ανίψια-μοιράζει ευλογία και αγάπη η Μαρία.

Εκαλίζοντας στις δωρεές κι ευχαριστίες του παπά ανακάμωσα κι άλλους που μας έφυγαν. Τη Στέλλα την Παρασκευιάκη, το γένος Αρδιαχιανιάκη, μία μετρημένη κι αρχοντική γυναίκα.

Τη Φωφό Καβρουλάκη, καλοσυνάτη και αθόρυβη. Από τις παρουσίες που χωρίς να το ξέρουν σ' επαναφέρον στην τάξη και στα μέτρα τα γήινα κι ανθρώπινα.

Σ' άλλη φωτογραφία η μάνα μου... Αχ ρε μανούλα -δουλευταρού, η σκούπα σου και το κουσούνι σου, δουλευταρού και παραμυθού... Ακόμα ψάχνω την κότα με τα χρυσά αυγά... Ακόμα ψαχουλεύω με συγκίνηση τη φυλλάδα της Γενοβέφας στο μπαούλο...

Αφήνω την εφημερίδα και θυμάμαι την Πολύμνια που 'φυγε τελευταία. Από την ώρα που 'χασε το Γιώργη της, έχασε και το φως της... Να βλέπει τι... Να κάνει τι... φηγούρα τραγική, γλυκιά-γλυκιά απαντοχή, σμιλεμένη από τον πόνο. Κλείνω τα μάτια... Να μη δω τους νέους που χάσαμε... Την Πίτινα, τον Πέτρο, το Βασίλη, τον Γιώργο της Στέλλας, το Γιωργάκη του Γιάννη, τον Κωστή. Να μην τους μνημονεύω και ματώσουν, μέρες που πλησιάζουν, οι πληγές... Γι αυτό ξαναγυρίζω στις φωτογραφίες με τους ζωντανούς.

Τ' αρμενιανάκια της φωτογραφίας μεγάλωσαν και πρόκοψαν. Μεροκαματιάρηδες ακούραστοι εργάτες και σκαφτιάδες της γης, σπουδαγμένοι προφέσορες, πολιτικοί, γραφιάδες και καλαμαράδες, έστησαν τιμημένα σπιτικά και γέννησαν κοπέλια και κοπελιές που κουβι-

λούν στα μάτια και στο γέλιο τους τη δροσινάδα του ποταμού και τις μυρωδιές του κάμπου. Ξενιτεύοντας, πάνε κι έρχονται, μα κάθε καλοκαίρακι γυρίζουν στις αυλές που τα μεγάλωσαν, δίπλα στο γέρο-ποταμό, κάτω απ' το μεγάλο πλάτανο, πιάνουν αθιβολές και παίζουν τάβλι. Συχνά - πυκνά ανηφορίζουν και συγυρίζουν εκείνους που κοιμούνται στην Προφήτη. Τους πάνε λουλούδια κι ανθούς απ' τις αυλές και τους μαζεζέδες τους γλυκομιλούν και τους καθησυχάζουν.

"Κοιμάστε ήσυχα, εσείς..."

Κοιμάστε κι αναπαύεστε...

Τα σπίτια σας ορθάνοιχτα, οι καμινάδες σας καπνίζουν...

Κοιμάστε κι ησυχάζετε.

Τα λιόφωτα, τα περβόλια και τ' αμπέλια σας ανθίζουν και καρπίζουν...".

Κατηφορίζουν ύστερα, αράζουν στα καφένεια και στα μαγέρικα, τρώνε και πίνουν τσικουδιά μαζί με τον παπά και λένε χωράτα για να περνά η ώρα...

"Χαρά σ' εμάς, που μας έλαχε να ζούμε σε τέτοιο τόπο" κρυφογελούν και κρυφοκαμαρώνουν.

"Χαρά σε μας" παρηγορούμε κι εγώ και μερώνει η ψυχή μου. Που από τη μια κλαίμε όσους και ότι χάσαμε κι απ' την άλλη σχεδιάζουμε τη ζωή από ξαρχής, ονειρευόμαστε και γελάμε μ' ότι μας περιμένει. "Χαρά σ' εμάς" που γεννηθήκαμε σ' ένα τόπο με γερές ρίζες και με τέτοιους ζωντανούς και πεθαμένους. Πεθαμένους για να μας οδηγήν και ζωντανούς να συντροφεύουν τη ζωή μας. Χαρά μεγάλη που 'χουμε και την εφημερίδα μας. Να γράφουμε και να διαβάζουμε δυο ανθρώπινες κουβέντες στους απάνθρωπους μηχανισμούς που ζούμε.

Χρόνια πολλά σε όλους σας.

Χαρές και καλά στα σπίτια σας.

Στην "Ελευθερόπολι" όμορφα φύλλα και πολλά.

Πόπη Γαβριλάκη

Επιτάφιος αποχαιρετισμός στον Ηλία Γ. Μπουρνάζο

Ένας ακόμα εκλεκτός και αγαπητός άνθρωπος του χωριού μας, ο **Ηλίας Γεωργ. Μπουρνάζος**, έφυγε στις 5 Οκτωβρίου. Στην κηδεία του, η οποία έγινε την επόμενη ημέρα στο νεκροταφείο του Αγίου Λουκά, όπου και ο τάφος της οικογενείας, τον αποχαιρέτισε ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος, από την ομιλία του οποίου δημοσιεύουμε χαρακτηριστικά αποσπάσματα:

[...] Φέρνω τώρα στη μνήμη, Ηλία, καθώς την έχω θησαυρισμένη στην ψυχή μου την ωραία μορφή σου με το γέλιο σου τ' αγαπητερό, που η ευγένεια και το κάλλος της διατηρούνταν ακόμα κι ως τις τελευταίες ημέρες σου, όταν πια ο σάρακας της κλονισμένης υγείας, και τα βαρίδια της ηλικίας την είχαν σακατέψει, κι όλοι μας το φοβούμεσταν πως η ψυχή σου σε λίγο μας αποχαιρέτα κι ανοίγει πανιά για το ταξίδι που δεν έχει γυρισμό. Κι εσύ, που δεν ήσουν αβέβαια αφελής για να μην αντιληφθείς τ' αποτυπώματα στο κορμί του ύπουλου σαρακιού, άλεθες βαθιά στα δόντια την οδύνη και δεν έδειχνες να λιγοψυχάς μηδ' να χάνεις το κουράγιο και το γέλιο σου. Κι ως τον αποχαιρέτάς μέσα σου τούτον τον κόσμο τον καλό, που ως την τελευταία σου στιγμή εβάστας το μάνταλό του και δεν εξεκόλλας τα μάτια από το φωτεινό κατόφλι του, ρίχνοντας και τη στερνή σου ματιά στο φως της γης. Τέτοιο, καθώς του φωτός ήταν και της καρδιάς σου το πάλεμα, που ως τον ύστατο κτύπο της ήταν πιασμένη από τις εικόνες της ζωής και των αγαπημένων σου προσώπων, αδελφών κι ανιψιών, που η αφοσίωση και η στοργή τους σε κρατούσαν στη ζωή, και μ' εκείνων τις μορφές χαραγμένες στα βάθη της ψυχής σου έφυγες, όπως έζησες, ήρεμος και γαλήνιος [...].

Ήσουν, Ηλία, μία από τις λίγες λαμπάδες που είχαν απομείνει από την μεγάλη εκείνη λαμπαδηφορία του χωριού, οι περισσότερες από τις οποίες σβήσανε

πρόωρα κι άδικα:

Του Γιάννη Ν. Σκανδάλη, του Στρατή και του Παντελή Χαιρετάκη, του Πέτρου Μαντωνανάκη, του Κίμωνα Φραντζεσκάκη, των αδελφών Μουντοκαλάκη και Βασμουλάκη, του Μιχάλη Χ. Τερεζάκη, του Μανώλη Ν. Καλλιβρετάκη, του Κωστή Γαβριλάκη, του Βασίλη Ι. Μαραγκουδάκη, του γιατρού Μιχελουγιάννη, του Αντόνη Παπαμαρκάκη. Αλλά και των ομότιμών σου στο κάλλος της ψυχής και της μορφής αδελφών σου, του Στρατή, του Παναγιώτη και του Λαμπροκλή, που την αστραφτερή ομορφιά όλων σας, αγοριών και κοριτσιών, ζώντων και τεθνεώτων, σας μεταγίγισαν οι αρχοντάνθρωποι γονείς σας, ο πατέρας σας ο Γιώργος και η μάνα Αναστασία, από το γένος Προεστάκη. [...]

Θυμήθηκα, Ηλία, τούτες τις φαρμακωμένες ώρες, εκείνες τις ηρωικές νεανικές φοιτητικές σας συντροφίες, με τ' άπιαστα όνειρα και τις ευγενικές ιδέες της Ελευθερίας και ευνομούμενης πολιτείας, που σας είχε

εμπνεύσει και διδάξει ο καθηγητής σας στη Νομική Αλέξανδρος Σβόλος. Όνειρα, ιδέες, και φρονήματα υψηλά, που σας οδήγησαν στην ασυμβίβαστη στάση σας στην δικτατορία του Μεταξά και στην αντίστασή σας, στη φασιστική κατοχή της πατρίδας μετά. Προμνήματα και σπινθηρίσματα της υπερήφανης αυτής στάσης και της αντιστασιακής σας δράσης, ήταν η οργάνωση, το 1935, στην πλατεία του χωριού, του περιφημου εκείνου πολιτικού μνημόσυνου για τους τουφεκισμένους δημοκρατικούς στρατιηγούς Παπούλια, Κοιμήση και Βολάνη, στο οποίο ήσασταν οι φλογεροί ομιλητές [...]

Ήθελα ακόμα, Ηλία, πριν σ' αποχαιρέτησω, να σ' ανιστορήσω και να σου θυμίσω κι εκείνες τις μαγικές βραδιές στο κατώι και στα δύο δίδυμα ταρατσάκια του προγονικού σου σπιτιού, και τσ' αποσπεριδές, τα κανταδορίσματα και τα γλεντίσματα στον Πλάτανο με τον μπάριμα σου τον Στρατή ή στις γειτονιές των αρμενιανών σπιτιών, και να σου φέρω πάλι, όπως το συνηθίζαμε κάθε που σμίγαμε, χαρισάμενες αθιβολές για τόπους κι ανθρώπους μας αγαπημένους, ακριβούς κι αλησιμόνητους. Μα οι αποσπεριδές, οι παρέες και οι κουβέντες, το κέφι σου και το γέλιο σου, Ηλία, σβήσαν, αλίμονο, καθώς το ψεσινό σκοτεινό βράδυ τ' άστρο σου εβασίλευσε και τώρα κοντεύει η πικρή ώρα του ύστατου αποχαιρετισμού, αφού λίγες στιγμές απομένουν ώσπου ν' απαγγείλει ο ιερέας το φοβερό λόγο:

“δεύτε τελευταίον ασπασμόν”. Και να προσέλθομε να προσκυνήσουμε το καθαρό, το τίμιο μέτωπό σου, με τα σφραγισμένα για πάντα μάτια, που τον ανεξύπνητον ύπνο κοιμούνται σ' αυτήν την λάρνακα “που σου σκεπάζει της μορφής το μαραμένο κρίνο” καθώς έγγραψε ο ποιητής.

Ηλία, χαιρε!

Μνήμη Γιάννη Ροκάκη

Μπάριμα Γιάννη, έφυγες και άφησες κενό στη γειτονιά, γιατί είχες γίνει ένα μ' αυτήν. Ήσυχος, αγαθός, γλυκομίλητος. Στα νιάτα σου μαζί μ' όλα τ' άλλα ήσουν δραστήριος και άξιος δουλευτής της γης. Δη-

μιούργησες μια ωραία οικογένεια, τέσσερα καλά παιδιά. Τελείωσες τη ζωή σου αξιοπρεπώς και καταξιωμένος. Ας είναι ελαφρύ το χόμα των Αρμένων που σε σκέπασε.

Ε.Τ.

Ο Γιάννης Ροκάκης, ένα ηλιόλουστο φθινοπωρινό, έξω από το μαγαζί του Σκαντάλη, μαζί με τους υπόλοιπους, ποζάρει πρόθυμα στο φακό του Φάνη Μανουσακή. Από αριστερά, ο παπά Μανώλης Νικολακάκης, ο οικοδεσπότης Γιάννης Σκανδάλης, ο Γιάννης Ροκάκης, ο Γιώργης Μπουτσαράκης, και ο Μιχάλης Πολυχρονάκης.

Μνήμη Σοφίας Βαφάκου, το γένος Τσακιράκη

Πέθανε στις 17 και κηδεύτηκε στις 18 Δεκεμβρίου, στο Νεκροταφείο του Ζωγράφου η Σοφία Βαφάκου το γένος Κών.

Τσακιράκη, αδελφή του Στέλιο, του Νίκο, της Μαρίας της Ελένης και της Δήμητρας. Η Σοφία ήρθε στην Αθήνα την δεκαετία του 1950, με τα περισσότερα αδέρφια της και κατάφερε να επιζήσει στη δύσκολη ζωή μεγαλούπολης. Στη φωτογραφία η Σοφία με την αδελφή της Βαρβάρα.

Πέθανε και κηδεύτηκε στις 14 Δεκεμβρίου, στην Αθήνα η **Χρυσούλα Γαβριλάκη το γένος Κουτσουπάκη**, μητέρα της Ειρήνης και της Έφης.

Μνήμη Πολύμνιας Προεστάκη

Με βαριά καρδιά και με μεγάλο πόνο συγκεντρωθήκαμε σήμερα εδώ για να σου απευθύνουμε τον τελευταίο μας χαριετισμό αγαπημένη μας Πολύμνια. Ο άντρας σου, τα παιδιά σου, τα εγγόνια σου, οι συγγενείς και οι φίλοι

ήρθαμε να προσευχηθούμε για σένα και να παρακαλέσουμε τον Κύριο να αναπαύσει την ψυχήν σου μετά των δικαίων.

Εξήσες μια πολυβασανισμένη ζωή. Δεκατετράχρονο παιδί ήσουν ακόμα, όταν έχασες τον πατέρα σου και έμεινες ο προστάτης της οικογένειας, αφού την μητέρα σας την είχατε χάσει ένα χρόνο ενωρίτερα.

Ήσουν το μεγαλύτερο παιδί της οικογένειας. Μιας οικογένειας πέντε παιδιών που είχαν μείνει στους πέντε δρόμους και που το μικρότερο ήταν μόλις ενός έτους.

Όμως στη μεγάλη ατυχία τους αυτά τα παιδιά, βρέθηκαν τυχερά που είχαν αδελφή εσένα. Εσένα την ηρωίδα όπου στα δεκατέσσερα σου χρόνια βρέθηκες μάνα και πατέρας και αδελφή, προστάτης και κηδεμόνας μιας πολύ φτωχιάς και πολυμελούς οικογένειας πέντε μικρών παιδιών.

Τα χρόνια ήταν δύσκολα και έγιναν ακόμα πιο δύσκολα όταν σε λίγο ήλθε η Κατοχή. Μεγάλη φτώχεια, πείνα, δυστυχία αρρώστιες. Και όμως τα κατάφερες. Τα κατάφερες γιατί ήσουν γενναία. Ο ηρωικός χαρακτήρας σου, η προσήνη συμπεριφορά σου, η τετράγωνη λογική σου, η αγάπη σου και η εργατικότητα σου σε βοήθησαν να μεγαλώσεις τα ορφανά αδελφια σου και να τα παραδώσεις τίμια και αξιοπρεπή στην κοινωνία.

Και όταν ήλθε η ευλογημένη ώρα που προσδοκούσαν όλα τα νέα κορίτσια, παντρεύτηκες τον Μανώλη Προεστάκη ένα φτωχό νέο μα τίμο και εργατικό όπως κι εσύ.

Όταν παντρεύτηκες η μοναδική σας περιουσία ήταν ένα σπιτάκι δύο δωματίων και εννέα ρίζες ελιές. Όμως βάλατε στοιχίμα και το κερδίσατε. Αγωνιστήκατε, κοπιάσατε μοχθήσατε και καταφέρατε να δημιουργήσετε μια αξιόλογη περιουσία για σας και τα παιδιά σας.

Αξιώθηκες να μεγαλώσεις και να μορφωθείς τέσσερα παιδιά, και πάνω που έβλεπες να σε πλησιάζει επιτέλους η ευτυχία, βάσκανος μοίρα σε κτύπησε πάλι όπως τότε που ήσουν παιδί. Ο Γιώργος σου, το πρώτο σου παιδί, στο οποίο είχες ιδιαίτερη αδυναμία, σκοτώνεται στα 33 του χρόνια σε τροχαίο δυστύχημα. Μεγάλος ο καημός βαρύς και αγιάτρευτος ο πόνος και το δάκρυ δεν σταμάτησε να τρέχει για χρόνια από τα μάτια σου.

Ίσως εκείνο το συνεχές κλάμα ήταν η αιτία -έτσι είπαν οι γιατροί- που έπαθαν τα μάτια σου μια βαριά και ανίατη ασθένεια, που σιγά σιγά σε οδήγησε στην οριστική τύφλωση.

Τα τελευταία δέκα χρόνια, σου επεφύλαξε η μοίρα το μεγαλύτερο μαρτύριο της ζωής σου. Καθηλωμένη σε καρέκλα αρχικά και αργότερα σε κρεβάτι, άκουγες τη φωνή των παιδιών και εγγονακίων σου μα δεν τα έβλεπες. Οι εγγονούλες σου σε χάιδευαν, σε χένιζαν, σε φιλούσαν και σου έλεγαν "σ' αγαπούμε γιαγιά". Κι εσύ η δύστυχη, δεν μπορούσες να τις ιδείς και να τις καμαρώσεις. Αυτή ήταν η πονεμένη και πολυβασανισμένη ζωή σου, Πολύμνια.

Λίγες οι χαρές και πολλές οι λύπες. Βραχύχρονο το γέλιο, και πολύχρονο το κλάμα. Όμως πιστεύω βαθύτατα, ότι αναλογιζόμενη στις τελευταίες σου στιγμές, την πορεία του βίου σου, δεν θα υπήρχαν τύψεις να σε βαραίνουν, απεναντίας, θα ένοιωθες ότι φέγγεις απόλυτα ικανοποιημένη γιατί έπραξες πάντοτε το σωστό και εκτέλεσες το χρέος σου στο πολλαπλάσιο, σαν αδελφή, σαν σύζυγος και σαν μάνα.

Ας είναι ελαφρύ το χόμα που θα σε σκεπάσει, Πολύμνια. Και είθε ο Πανάγαθος Θεός να κατατάξει την ψυχή σου εν σκηναίς δικαίων. Και βάλσαμο παρηγοριάς να στέλνει στις καρδιές των δικών σου.

Αιωνία σου η μνήμη.

Ιωάννης Προεστάκης

Μνήμη Ευφροσύνης Τσιτσιρίδη

Έφυγε από κοντά μας στις 11 Δεκεμβρίου η Φρόσω Τσιτσιρίδη χήρα του Σήφη Τσιτσιρίδη και μητέρα του Μανώλη, της Μαρίας, του Στρατή, του Χρήστο και της Αρτεμισίας. Σε όσους είχαν τη χαρά να τη γνωρίσουν η Φρόσω χάρισε

απλόχερα την καλοσύνη και τη φιλοξενία της. Πάντα είχε ένα καλό λόγο για όλους και πάντα εύρισκε τρό-

πο να φροντίσει τους επισκέπτες της, είτε στ' Ασκύφου βρισκόταν είτε στους Αρμένους, σ' εκείνα τα δύσκολα χρόνια που έζησε. Φημισμένες οι Σφακιανόπιτες που έφτιαχνε. Αξιαγάπητη, με το πλατύ χαμόγελό της, που κληρονόμησε και στα παιδιά της, μέχρι το τέλος σκορπούσε μια γλυκύτητα με την παρουσία της και την χαρά σε όλους. Η ανθρωπιά της το μεγαλύτειο της ψυχής της, η ακεραιότητα η στοργή και το φιλότιμό της αφήνουν ένα δυσαναπλήρωτο κενό στα παιδιά και τα εγγόνια της, αλλά και σε όλο το χωριό μας που χάσαμε ένα τόσο "καλό άνθρωπο", και μια από τις τελευταίες παραδοσιακές νοικοκυρές του χωριού μας.

Μνήμη Μαρίας Παπαγιαννάκη (1902-2001)

(και μνήμες μας παλιές, ακριβές κι αγαπημένες...)

Και άλλη μια ωραία, σεβαστή κι αγαπημένη μορφή του χωριού, η Μαρία Παπαγιαννάκη - Αταλάκη, μας άφησε κι αυτή, για να πάει να βρει τον άνδρα της τον καλό Κυριάκο, τους γονείς και τ' αδελφια της, τον Γιώργο και τις δυο άλλες αδελφές της, την Αναστασία Γεωργουδάκη και την Βασιλική Μαντα-

δάκη. Θυμόμαστε, οι παλιότεροι, τις τρεις "κοπελιές του Παπαγιαννοσπύρου" όπως τις ελέγαμε, ίδιες οι Τρεις Χάριτες της μυθολογίας σ' ομορφιά, φινέτσα, προσήνεια και αργοντία, καθώς διασχίζανε την Πλα-

τεία για να πάνε σε περίπατο η σ' εκκλησία, και που ήταν δύσκολο, αν σε ρωτούσαν, να πεις ποια ήταν η πιο προικισμένη με τα χαρίσματα που σκορπούνε οι θεοί, καμιά φορά, δίχωςτσιγκουνιά στους ανθρώπους... Ως δασκάλα η Μαρία διακρινόταν για την υπομονή, τη γλυκύτητα την γνώση, και τη μεθοδικότητα της διδασκαλίας. Σε χρόνια μάλιστα δύσκολα και άγωνα για την άσκηση του λειτουργήματος του δασκάλου, στα χωριά ιδίως, όπου τα παιδιά πήγαιναν στο σχολείο απροετοίμαστα και αβοήθητα από το περιβάλλον και τους γονείς, ακάτεχοι όπως ήταν οι πολλοί από διδακτική, αλλά και πνιγμένοι στις δουλειές για να τα βγάλουν πέρα. Χωρίς ακόμα βιβλία και τ' άλλα μέσα διδασκαλίας, με ακατάλληλα, άβολα, παγωμένα κι αφιλόξενα σχολικά κτίρια... Δύσκολες, σκληρές και αντιπαιδαγωγικές συνθήκες για δα-

Πλήρης ημερών μας άφησε χρόνια η Αργυρώ Καλλιβρετάκη, χήρα Γεωργίου, το γένος Παρασκευάκη. Στάθηκε σε όλη της τη ζωή δίπλα στο σύζυγό της και δημιούργησαν μια θαυμαστή οικογένεια, με τα παιδιά τους την Γεωργία, το Λευτέρη και τον Κωστή, και είχε τη ευτυχία να χαρεί και τα εγγόνια της.

Υπήρξε μια αθόρυβη αγωνίστρια της ζωής και της βιοπάλης αφιερωμένη στην οικογένειά της. Από εμάς τα συλλυπητήρια στην οικογένειά, και τους συγγενείς της. Αγαπητή Αργυρώ αιωνία σου η μνήμη.

σκάλους και μαθητές, που, κι από τις δύο μεριές, χρειαζότανε δύναμη μεγάλη και επιμονή, πίστη, μεράκι κι αντοχή για να διδάξεις και να διδασχτείς. Και η Μαρία Παπαγιαννάκη, ως δασκάλα και ως άνθρωπος, ήταν κομμένη απ' αυτήν την ακριβή στόφα των φωτισμένων παιδαγωγών, γι' αυτό κι όπου δίδαξε κι από όπου πέρασε, μαθητές, γονείς και χωριανοί, τη θυμούνται και προφέρουν τ' όνομα της με πολλή συγκίνηση και στοργή. Την ίδια στοργή την οποία έδειξε και δίδαξε σ' όλους μας ο ευλογημένος αυτός άνθρωπος του χωριού μας. Γι' αυτό και θα είναι Αιωνία η μνήμη της.

X.M.

16 ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Εκδηλώσεις στα Χανιά για την επέτειο Ένωσης με την Ελλάδα

Με αφορμή την επέτειο της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών "Ελευθερίου Κ. Βενιζέλος" οργάνωσε στις 1 Δεκεμβρίου, εκδήλωση στα Χανιά στην αίθουσα Φιλολογικού Συλλόγου "Ο Χρυσόστομος".

Ομιλήτης της εκδήλωσης ήταν ο υπουργός των Εξωτερικών κ. Γεώργιος Παπανδρέου με θέμα: "Σύγχρονα διδάγματα από την εξωτερική πολιτική του Ελευθερίου Βενιζέλου". Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε με τη συμπαράσταση της Ιεράς Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χανίων, του Δήμου Χανίων και του Φιλολογικού Συλλόγου "Ο Χρυσόστομος".

Δωρεές στην εφημερίδα μας

Καθιβερατάκης Κώστας του Γεωργίου	5.000
Παπαδοπούλου-Μανταδάκη Σμαρ.	10.000
Λεντάρης Γιάννης, Πρόεδρος Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου στη μνήμη του αδερφού του Μανώλη Λεντάρη	20.000
Τερεζάκης Γιάννης & Τερεζάκης Χρήστος του Γιάννη	12.000
Ξανάκης Σπύρος	10.000
Πατεράκης Μιχάλης	50.000

Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.

Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Τσακίρακις Γιάννης, Σουλίου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος ή να κατατίθενται στο λογαριασμό 156/761034-33 της Εθνικής Τράπεζας, και στη συνέχεια να ενημερώνετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 9916613, για να σας σταθεί η σχετική απόδειξη.

Τα νέα του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου μας

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας, στις συνεδριάσεις του κατά τους μήνες Σεπτέμβριο, Οκτώβριο, Νοέμβριο, ασχολήθηκε με τον προγραμματισμό των εκδηλώσεων της Πίττας-Γενικής Συνέλευσης, της Συνεστίαση στο κρητικό κέντρο "Κονάκι", την εκδήλωση που θα γίνει από την "Ελευθερόπολη" με θέμα τον Κριτοβουλισμό που αναφέρονται σε αναλυτικότερα σε άλλες στήλες.

Σημαντικό χρόνο μας απασχόλησε η πρόταση για τη δημιουργία ποθιτιστικού κέντρου στο χωριό μας, η ανεύρεση χώρου, η χρηματοδότηση, και εκπόνηση των σχετικών μελετών, πρόταση που αναπτύσσεται σε άλλη στήλη.

Αποφασίσθηκε να καταβληθεί κάθε προσπάθεια, σε συνεργασία με το Δήμο, να προωθηθούν τα θέματα που αφορούν τον Ιστορικό Πλάτανο, τον καθαρισμό του, την προστασία και την αξιοποίηση του, τον καθαρισμό του γηπέδου μπάσκετ, το καθάρισμα των ποταμών, την προστασία με κάγκελο του αγάλματος του Μικελογιάννη, και άλλα θέματα που αφορούν το χωριό.

Σε όλες τις συνεδριάσεις μας απασχόλησε και το θέμα της στέγασης του συλλόγου είτε με την εννοιακή είτε με αγορά γραφείου, θέμα που κρίνεται τελικά ώριμο, ελπίζουμε στο επόμενο διάστημα να έχουμε λύσει το πρόβλημα.

Συζητήθηκε και ο προγραμματισμός για το ερχόμενο καλοκαίρι, με ιδέες για εκδηλώσεις, αναβίωση του πανηγυριού του Δεκαπενταύγουστο, τριήμερες συναντήσεις των απανταχού Αρμενιανών, κλπ, αλλά μέχρι τότε έχουμε καρό.

Επίσης φρόντισε για την ολοκλήρωση και το κλείσιμο του προγράμματος Interreg II, την προετοιμασία για την υποβολή νέας πρότασης στο ίδιο πρόγραμμα, την τακτοποίηση του ΦΠΑ του συλλόγου, την τήρηση των βιβλίων του ταμείου και των πρακτικών κλπ.

Γ. Τ.

ΧΩΡΟΣ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΜΕΝΩΝ

Μία σημαντική έλλειψη στο χωριό μας, ανάμεσα στις άλλες, είναι και ένας χώρος όπου θα συγκεντρώνεται και θα διευκολύνει την πολιτιστική δραστηριότητα του χωριού μας και της γύρω περιοχής, και θα αποτελεί ταυτόχρονα πόλο διαφύλαξης της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Αξίζει να σημειωθεί ότι από τότε που το κτήριο του Δημοτικού Σχολείου έγινε Παιδικός Σταθμός, δεν υπάρχει αίθουσα συγκεντρώσεων στο χωριό μας.

Τα προβλήματα που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν είναι η ανεύρεση κτηρίου, το καθεστώς λειτουργίας του Πολιτιστικού Κέντρου, η ανεύρεση χρηματοδότησης, προβλήματα δύσκολα αλλά όχι αεσιπέραστα. Οι φορείς του χωριού μας αλλά και μεμονωμένοι παράγοντες, ο Δήμος Αρμένων, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, αλλά και οι επιφανείς χωριανοί μας που αγαπούν τον τόπο τους, έχουν τον λόγο, και περιμένουμε την συμπαράσταση, τις προτάσεις τους και την συνδρομή τους, στην επεξεργασία, τεκμηρίωση, και υλοποίηση της ιδέας. Ο Σύλλογός μας κατέβαλλε κάθε δυνατή προσπάθεια, το Σεπτέβριο να υποβάλλει πρόταση σε πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού για τη δημιουργία του Πολιτιστικού Κέντρου - Μουσείου, αλλά δυστυχώς επειδή ο χρόνος ήταν ελάχιστος δεν τα κατάφερε, αλλά θα επανέλθουμε και θα προσπαθήσουμε ξανά σε άλλο πρόγραμμα.

Στόχοι μιας τέτοιας ιδέας θα πρέπει να είναι, η προσφορά στους κατοίκους του χωριού αλλά και στους κατοίκους του Δήμου Αρμένων και των γύρω Δήμων, δυνατοτήτων για κοινωνική δραστηριοποίηση, πολιτιστική ανάπτυξη και αναμνηση.

Ο χώρος θα πρέπει να εξασφαλίζει τις παρακάτω λειτουργίες ή μέρος από αυτές.

1. Μεγάλη αίθουσα (με τους απαραίτητους βοηθητικούς χώρους, παρασκήνια κλπ), που θα μπορεί να φιλοξενεί θεατρικές παραστάσεις, κινηματογραφικές προβολές, σεμινάρια, ομιλίες, γιορτές, συνελύσεις κλπ.
2. Χώρο βιβλιοθήκης και αναγνωστηρίου.
3. Χώρο οπτικοακουστικών μέσων.
4. Χώρο έκθεσης ειδών λαϊκής τέχνης, με έμφαση στην αγροτική ζωή.
5. Λαογραφικό Μουσείο (Αγροτικής Ζωής ή Λαδιού και Ελιάς)
6. Χώρο γραφείου για την στέγαση των συλλόγων και μαζικών φορέων της περιοχής.
7. Βοηθητικοί χώροι, Αποθήκη, WC.

Επίσης θα μελετηθεί το ενδεχόμενο διαμόρφωσης χώρου για τη λειτουργία Καφενείου, ή Ταβέρνας - Εξοχικού κέντρου και Υπαίθριου Θεάτρου

Γιάννης Σ. Τσακίρακις

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ

Για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου Αρμένων, η κ. Ιωάννα Πατεράκη προσέφερε το ποσό των 50.000 δρχ. εις μνήμη του συζύγου της Αντωνίου Πατεράκη.

Εις μνήμη του Ηλία Μπουρνάζου, τα αδέρφια και ανίψια του προσέφεραν για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου Αρμένων το ποσό των 100.000 δρχ. Η οικογένεια του Στεφάνου Αντ. Κουτσουπάκη προσέφερε το ποσό των 20.000δρχ. για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου.

Ο Σύλλογος των καθηγητών του Τ.Ε.Ε. Ηρακλείου Κρήτης, προσέφερε το ποσό των 36.000 δρχ. στην ενορία Αρμένων εις μνήμη Χρήστου Καθιβερατάκη.

Ανώνυμος προσέφερε το ποσό των 10.000 δρχ. για την κατασκευή του καμπαριού του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου Αρμένων στη μνήμη του αγαπητού φίλου Ιωάννου Πατεράκη από τα Κουνουπιδιανά. Η οικογένεια του Χαράλαμπου Μπουρνάζου προσέφερε το ποσό των 50.000 δρχ. για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου Αρμένων εις μνήμη των γονέων Ευστρατίου, Ειρήνης και της αδελφής Άνας.

Στη μνήμη της Πολύμνιας Προεστάκη τα παιδιά της, τα αδέρφια της και τα αδέρφια του συζύγου της, προσέφεραν το ποσό των 150.000 δρχ. για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου Αρμένων.

Στη μνήμη και αντί στεφάνων της Αργυρώς Καθιβερατάκη τα παιδιά της προσέφεραν το ποσό των 50.000 δρχ. για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου Αρμένων.

Στη μνήμη και αντί στεφάνων της Αργυρώς Καθιβερατάκη η οικογένεια της Χρυσής Κουρομικελάκη προσέφερε το ποσό των 30.000δρχ. για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννη Αρμένων.

Στη μνήμη και αντί στεφάνων της Αργυρώς Καθιβερατάκη η αδελφή της Χρυσή Κουρομικελάκη προσέφερε το ποσό των 20.000 δρχ. για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου Αρμένων.

Στη μνήμη και αντί στεφάνου της Αργυρώς Καθιβερατάκη η οικογένεια του ανιψιού της Παντελή Καβρουλάκη προσέφερε το ποσό των 20.000 δρχ. για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου Αρμένων.

Η κυρία Δώρα Παπασηφάκη προσέφερε το ποσό των 5.000δρχ. για την κατασκευή του καμπαριού του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου Αρμένων

Ο κύριος Μιχαήλ Θεοδοσάκης προσέφερε το ποσό των 50.000δρχ. για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννου Αρμένων, εις μνήμη παππού και γιαγιάς Αντωνίου και Κορνηλίας Βιριράκη.

Το εκκλησιαστικό συμβούλιο ευχαριστεί θερμά του ως άνω δωρητές.

Για το εκκλησιαστικό συμβούλιο, ο Πρόεδρος, Πατήρ Εμμανουήλ Νικοθακάκης

Ακυρώθηκε η απόφαση του Νομάρχη με την οποία είχε χορηγηθεί άδεια εγκατάστασης μονάδας αερίων

Με απόφαση του Περιφερειάρχη Κρήτης ο οποίος έλαβε υπόψη του τις ενστάσεις του Δήμου και των κατοίκων που του είχαν υποβληθεί, ακυρώθηκε η απόφαση του Νομάρχη Χανίων με την οποία είχε χορηγηθεί άδεια εγκατάστασης μονάδας παραγωγής και εμφιάλωσης οξυγόνου στη θέση "Ποροθήβαδα", του χωριού μας.